הלכות גירושין פרק ג' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום השיעור: הלכות גירושין פרק ג'

הקדמה צום פרק (סדר הפרקים)

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

(הקדמה צום אנהייב פון פרק ג' אין הלכות גירושין).

2. פשט-אויפקלערונג

נאכדעם וואס דער רמב"ם האט אין די פריערדיגע פרקים אויסגעשמועסט די הלכות וואס קומען ארויס פונעם פסוק וועגן "רצון האיש" (אז דער מאן מוז וועלן און באפעלן צו שרייבן דעם גט, און די הלכות פון שליחות), גייט ער יעצט אריבער צו די הלכות פון "וכתב לה" – אז דער גט מוז געשריבן ווערן "לשמה" (לשם דעם מאן וואס איז מגרש און לשם דער פרוי וואס ווערט מתגרש).

3. חידושים און הסברים

*** צוויי מהלכים פארוואס דער פרק קומט יעצט:**

1. **סדר המעשה:** פראקטיש, נאכדעם וואס דער מאן האט געהייסן שרייבן, הייבט דער סופר אן צו שרייבן דעם גט. דעריבער דארף מען יעצט וויסן וויאזוי מען שרייבט עס (די הלכות פון לשמה, ווער עס איז א כשר'ער סופר וואס איז א בר דעת, און וועלכע טעותים אין די נעמען פסל'ען דאס לשמה).
2. **סדר הפסוק:** אין פסוק שטייט קודם "אם לא תמצא חן בעיניו" (וואס ווייזט אויפ'ן מאנ'ס רצון), און דערנאך שטייט "וכתב לה" (וואס פון דעם וואלט "לה" לערנט מען ארויס די הלכה פון לשמה).

הלכה א': דער יסוד פון כתיבת הגט לשמה און די פיר שטאפלען דערין

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

כל גט שנכתב שלא לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת אינו גט. כיצד סופר שכתב גט ללמד או להתלמד ובא הבעל ומצא שם שנכתב בגט כשמו וכשם אשתו וכשם עירו ונטלו וגירש בו אינו גט. יתר על זה כתב לגרש את אשתו ומצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך ונטלו ממנו וגירש בו אינו גט אף על פי שנכתב לשם גירושין. יתר על כן מי שיש לו שתי נשים ששמותיהן שוין וכתב לגרש את הגדולה ונמלך וגירש בו את הקטנה אינו גט אף על פי שנכתב לשם האיש המגרש לא נכתב לשם זו שנתגרשה בו. יתר על כן אמר לסופר כתוב לאי זו שארצה אגרש בו וכתב הסופר על דעת זו וגירש בו אחת מהן הרי זה ספק גירושין.

2. פשט-אויפקלערונג

א גט וואס איז נישט געשריבן געווארן ספעציעל פאר דעם מאן וואס גט און פאר דער פרוי וואס ווערט גע'גט, איז אינגאנצן נישט קיין גט. דער רמב"ם רעכנט אויס פיר פעלער (וואס גייען פון א גראבן חסרון ביז א דקה מן הדקה): (א) א סופר האט געשריבן א גט אויף צו לערנען אדער זיך צו פראקטיצירן, און א מאן האט עס געפונען מיט די פונקטליכע נעמען פון אים, זיין ווייב און זיין שטאט. (ב) א מאן האט געשריבן א גט פאר זיין ווייב, און א צווייטער מענטש פון דער זעלבער שטאט מיט די זעלבע נעמען האט עס געזומען. (ג) א מאן מיט צוויי ווייבער וואס האבן דעם זעלבן נאמען האט געשריבן א גט פאר דער עלטערער (גדולה), און האט זיך באטראכט (נמלך) און דערמיט גע'גט די אינגערע (קטנה). אין די אלע דריי פעלער איז עס "אינו גט". (ד) ער האט צוויי ווייבער מיט'ן זעלבן נאמען און זאגט פאר'ן סופר צו שרייבן דעם גט פאר וועלכער ער וועט שפעטער אויסקלייבן, און דער סופר שרייבט עס אויף דער דעת – דאס איז א "ספק גירושין".

3. חידושים און הסברים

*** דער טייטש פון "לשם":** דאס וואלט "לשם" מיינט נישט בלויז אז זייערע נעמען שטייגן אינעם גט (דאס איז פשוט און איז שוין געלערנט געווארן פריער), נאר עס מיינט "עבור" אדער "בשביל" – ספעציעל געמאכט (קאסטום-מעיד) פאר דעם ספעציפישן מאן און פאר דער ספעציפישער פרוי. דאס איז אנדערש ווי איינער וואס שרייבט סתם ספרים אדער נייט בעקיטשעס אויף צו פארקויפן פאר וועמען עס וועט קומען. (שפעטער אין פרק וועלט אויך צוגעלייגט אז מען ניצט דאס וואלט "שם" אלס א משל פאר כוונה לענין, דעריבער זאגט מען "לשמה" – "לשם" מיינט צוזאמען מיט דער זאך, ענליך צו דעם אות כ' וואס דער רמב"ם האט פריער ערקלערט).

*** די פיר שטאפלען פון "שלא לשמה":**

1. *ללמד או להתלמד:* דאס איז אינגאנצן נישט לשם גט, נאר לשם לימוד (ענליך צו א סופר וואס שרייבט א ספר תורה און ליינט עס פאר בשעת מעשה).
2. *שמי כשמך:* דא איז עס שוין יא געשריבן געווארן "לשם גירושין", אבער נישט פאר דעם מאן און פאר דער פרוי.
3. *שתי נשים ששמותיהן שוין (נמלך):* דא איז עס שוין יא געשריבן "לשם גירושין" און "לשם האיש המגרש", אבער נישט פאר דער ספעציפישער פרוי וואס וועלט יעצט מגורשת. (מען דארף אלע דריי תנאים: לשם גירושין, לשם דעם איש, און לשם דער אשה).
4. *כתוב לאי זו שארצה אגרש (ברירה):* דא איז עס שוין לשם גירושין, לשם דעם מאן, און לשם איינע פון זיינע וויבער, נאר עס פעלט דער בירור בשעת'ן שרייבן. דאס איז א שאלה פון "ברירה"

– צי מען קען זאגן אז שפעטער ווערט נתברר וועמען ער האט געמיינט.

* **די גירסאות אין רמב"ם ביים פאל פון ברירה:** אין אונזער טעקסט שטייט "הרי זה ספק גירושין", און אין אנדערע גירסאות שטייט "הרי זה גט פסול". דער מהלך איז אז עס איז נישט בטל מן התורה, נאר עס איז א פסול מדרבנן (אדער ספק), וואס למעשה מיינט עס אז מען גייט לחומרא: זי ווערט פאררעכנט ווי א גרושה (פסול לכהונה), אבער זי קען נישט חתונה האבן מיט א צווייטן אן א נייעם כשר'ן גט.

הלכה ב' (חלק א'): העברת קולמוס אויף א גט שנכתב שלא לשמה

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

וכל גט שכתבו שלא לשמה אף על פי שהעביר עליו קולמוס לשמה אינו גט.

2. פשט-אויפקלערונג

אויב א גט איז געשריבן געווארן שלא לשמה, קען מען עס נישט כשר מאכן דורכדעם וואס מען גייט איבער די אותיות נאכאמאל מיט א פעדער און טינט (העברת קולמוס) לשמה.

3. חידושים און הסברים

* **פארגלייך צו כתיבת השם אין סת"ם (שיטת רבי יהודה):** ביי וועלכער הלכה העלפט יא העברת קולמוס אז דער רמב"ם דארף אונז דא זאגן אז ביי א גט העלפט עס נישט? אין דער משנה און גמרא שטייט אז ביי כתיבת השם (אין א ספר תורה), אויב א סופר האט פארגעסן צו שרייבן דעם שם הקדוש לשם קדושת השם, האלט רבי יהודה אז ער קען איבערגיין דערויף מיט'ן קולמוס לשמה צו מקדש זיין דעם שם. אבער ביי א גט איז אפילו רבי יהודה מודה אז עס העלפט נישט, ווייל די גמרא זאגט "כריתות בעינן וליכא".

* **חילוק אין סברא צווישן שם הקדוש און א גט:** ביי כתיבת השם איז דער דין "לשמה" אן ענין פון געבן חשיבות, כבוד און קדושה ("מקדשו") פאר'ן שם – ענליך צו זאגן "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" נאכ'ן ארויסזאגן דעם שם; ממילא דורכ'ן איבערשרייבן גיט מען עס יעצט יענע קדושה און כבוד. אבער ביי א גט מוז די גאנצע ארבעט פונעם שרייבן זיין לשמה, און דא איז דער גט שוין פארטיג געשריבן פון פריער, איז דאס איבערגיין דערויף בלויז א "שפיל" און טוט גארנישט אויף אין דער עצם כתיבה.

* **וואס מיינט העברת קולמוס פראקטיש, און פארוואס א צווייטע שיכט העלפט נישט:** "העברת הקולמוס" מיינט נישט בלויז אביסל אנפילן דעם אות דארט וואו עס פעלט טינט, נאר עס מיינט ממש אינגאנצן איבערשרייבן א פולע צווייטע שיכט (לעיער) פון טינט איבער די אלטע אותיות מיט אלע דיני כתיבה.

* **קשיא:** אויב מען שרייבט א פולקאמע נייע שיכט לשמה, פארוואס ווערט עס נישט פאררעכנט ווי א נייע כתיבה (וואס גייט עס אונז אן אז עס איז נישט געשריבן געווארן אויף א ריינעם, ליידיגן פאפיר)? אין אנדערע הלכות קען א צווייטע שיכט טאקע גערעכנט ווערן ווי א שרייבן!

* **תירוץ:** ביי א גט העלפט נישט קיין צווייטע שיכט וועז די ערשטע שיכט איז שוין דא. וויבאלד דאס ערשטע מאל שרייבן איז שוין געווען געענדיגט, האט דער שטר שוין באקומען א נאמען און א סטאטוס פון א "גט שלא לשמה", און א צווייטע שיכט קען שוין דעם פסול נישט אוועקנעמען.

הלכה ב' (חלק ב'): די הלכה פון "גט ישן"

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

מי שכתב גט לגרש את אשתו ונמלך ולא גירשה ונתייחד עמה אחר שכתבו לה לא יגרשנה באותו הגט הישן פעם אחרת כשירצה לגרשה. ואם גירשה באותו הגט הישן הרי זו מגורשת ותינשא בו לכתחילה שהרי נכתב לשמה והרי ניתן לה עתה בעדים כהלכתו. ולמה לא יגרש בו לכתחילה גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה.

2. פשט-אויפקלערונג

א מאן האט געשריבן א גט פאר זיין ווייב, האט חרטה געהאט און זי נישט גע'גט, און האט זיך מתייחד געווען מיט איר נאך דער כתיבה. לכתחילה טאר ער זי שפעטער נישט מגרש זיין מיט דעם "גט ישן". אויב ער האט זי יא דערמיט גע'גט, איז זי מגורשת און מעג אפילו לכתחילה חתונה האבן מיט אן אנדערן, ווייל דער גט איז געשריבן געווארן לשמה און איז יעצט איבערגעגעבן געווארן מיט עדים כהלכתו. די סיבה פארוואס מען טאר עס נישט ניצן לכתחילה איז א גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה (מען וועט זאגן אז איר גט איז געווען פאר איר קינדס געבורט / עיבור).

3. חידושים און הסברים

* **צי האט גט ישן א שייכות מיט לשמה (בטל געווארן דער לשמה)?** ביים אנהייב לערנען איז דא א געדאנק אז דער פסול פון גט ישן האט א קשר מיט לשמה – דהיינו, אז פאר לשמה דארף זיין א "דירעקטקייט" פון דער כתיבה ביז די גירושין, און וועז ער איז זיך מתייחד מיט איר (וואס מען איז חושש אז עס איז געווען א ביאה, ווייל אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות) און זיי ווערן צוריק גוטע פריינט, ווערט מופקע און בטל דער פריערדיגער גט און זיין לשמה. אבער וועז מען זעט ווייטער אין רמב"ם אז בדיעבד איז זי מגורשת ("שהרי נכתב לשמה"), זעט מען קלאר אז מן התורה איז דער גט הונדערט פראצענט כשר; דאס וואס זיי זענען אינצווישן צוריק גוט געווארן פסל'ט נישט און איז נישט מפקיע דעם לשמה, און דער איסור איז נאר מדרבנן ("לא יגרשנה").

* **דייקנות אין די ווערטער "והרי ניתן לה עתה בעדים כהלכתו":** פארוואס דארף דער רמב"ם צולייגן אז עס איז איבערגעגעבן געווארן "בעדים כהלכתו"? עס איז דאך פשוט אז

אלע אנדערע הלכות פון גט זענען געווען כשר, און "שהרי נכתב לשמה" וואלט געווען געגנוג! אויף דעם זענען דא צוויי הסברים:

1. דער רמב"ם וויל מרמז זיין אויף זיין שיטה אז דער עיקר כח הגט איז די "עדי מסירה", און וויבאלד די מסירה מיט עדים איז יעצט געווען גוט, שטערט נישט וואס די כתיבה איז געווען פריער.

2. עס האט צו טוהן מיט די "עדי חתימה" – הגם נאך די עדי חתימה איז געווען א הפסק דורך דעם ייחוד (וואס האט אפשר אפגעשוואכט דעם כח פון די עדי חתימה), איז עס אבער כשר ווייל עס איז יעצט דא עדי מסירה.

* **דער טעם פון "גיטה קודם לבנה":** וויבאלד אין דעם גט שטייט דער אריגינעלער דאטום פון וועו מען האט עס געשריבן, און אינצווישן האבן זיי געווואוינט צוזאמען און געהאט א קינד פאר דער אמת'ער מסירת הגט, וועט אויסקומען לויט'ן דאטום אין גט אז דאס קינד איז געבוירן געווארן (אדער נתעברה) נאכ'ן גט. דאס איז נישט קיין חשש ממזרות (ווייל זי האט דאך געווואוינט מיט איר מאן), נאר א חשש פון גרויסע בושות און א פגם אויפ'ן קינד אז מען וועט מיינען אז עס איז פון זנות (נישט קיין אויפפירונג פון ערליכע אידן).

* **די קולא פון "תינשא בו לכתחילה":** אסאך מאל וועו חכמים מאכן א גזירה, האלטן זיי עס מיט א שטארקייט אפילו בדיעבד. דא אבער איז אינטערעסאנט אז חכמים האבן געזאגט אז אויב ער האט זי דערמיט גע'גט, מעג זי דערמיט חתונה האבן "לכתחילה", און מען איז נישט מחייב צו געבן נאך א גט אפילו לחומרא.

הלכה ג' (און המשך): שרייבן א גט פאר א פנויה, אן ארוסה, און א יבמה

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

אמר לסופר כתוב גט לפלונית יהיה עמי לכשאשאנה אגרשנה בו ונשאה וגירשה בו אינו גט מפני שלא היתה בת גירושין ממנו כשנכתב גט זה ונמצא כנכתב שלא לשם גירושין. אבל אם אמר לו כתוב גט לארוסתי לכשאשאנה אגרשנה בו וכנסה וגירשה בו כשר. כתבו ליבמתו ואחר שייבמה גירשה בו הרי זה ספק גירושין הואיל ואינה אשה גמורה כשכתבו.

2. פשט-אויפקלערונג

1. א בחור (אדער איינער וואס האט נאכנישט קיין שום קשר מיט דער פרוי) זאגט פאר'ן סופר: שרייב א גט פאר פלונית, איך וועל עס האלטן ביי מיר, און וועו איך וועל מיט איר חתונה האבן וועל איך זי דערמיט גט'ן. אויב ער האט חתונה געהאט און זי דערמיט גע'גט, איז עס בכלל נישט קיין גט (אפילו מדאורייתא), ווייל זי איז נישט געווען א "בת גירושין" פון אים בשעת'ן שרייבן, ממילא הייסט עס געשריבן שלא לשם גירושין.

2. אבער אויב זי איז שוין זיין ארוסה (ער האט איר שוין געגעבן קידושין), און ער שרייבט א גט אויף צו מגרש זיין נאך די נישואין ("לכשאשאנה"), און ער האט געמאכט נישואין און זי דערמיט גע'גט, איז דער גט כשר.

3. אויב ער האט אנגעגרייט און געשריבן א גט פאר זיין יבמה פאר'ן יבום, און נאכדעם וואס ער האט זי מייבם געווען האט ער זי דערמיט גע'גט, איז עס א ספק גירושין, ווייל בשעת'ן שרייבן איז זי נאכנישט געווען אן "אשה גמורה". (די נפקא מינה פון דעם ספק איז אז מדאורייתא איז מען מחמיר: ער טאר נישט וואוינען מיט איר ווייל אפשר איז עס יא א גט, און אויב ער ווייל זי צוריקנעמען דארף ער איר געבן פרישע קידושין).

3. חידושים און הסברים

* **דער גדר פון "שלא לשם גירושין" ביי א פנויה:** פארוואס הייסט עס שלא לשם גירושין, דער סופר האט דאך יא געשריבן לשם דעם איש, לשם דער אשה, און לשם גירושין? דער הסבר איז אז וויבאלד בשעת'ן שרייבן איז בכלל נישט שייך צו חל זיין אויף איר א גט, איז די גאנצע מעשה "פעיק" (מופרך, א ליצנות). וועו מען שרייבט א זאך וואס איז אין דער מציאות מופרך אין יענער מינוט, קען דאס נישט באקומען א נאמען פון "לשמה", און עס פאלט אריין אין דער זעלבער משפחה און פסול מדאורייתא פון "שלא לשם גירושין".

* **ביי אן ארוסה – וואס איז די הוה אמינא אז עס זאל נישט זיין כשר?** אן ארוסה דארף דאך שוין א גט מדאורייתא, טא וואס איז בכלל דער חידוש אז דער גט איז כשר נאך די נישואין?

* *איין געדאנק:* אפשר ווייל בשעת'ן שרייבן איז עס געווען "מחוסר מעשה" (ער האט עס געשריבן מיט א פלאן אויף "לכשאשאנה", נאך די נישואין).

* *דער כסף משנה און דער ראב"ד (די שייכות צו גט ישן / גיטה קודם לבנה):* דער כסף משנה ברענגט (אויפ'ן סמך פון גמרות) אז אויך ביי אן ארוסה טאר מען דאס *לכתחילה* נישט טוהן (צוליב דעם חשש פון גיטה קודם לבנה), און דערפאר ניצט דער רמב"ם א לשון פון בדיעבד ("וכנסה וגירשה בו כשר", און נישט "יכול אדם לומר").

* דער **ראב"ד** לייגט צו א תנאי: דאס וואס עס איז כשר ביי אן ארוסה איז נאר אויב דער זמן (דאטום) וואס שטייט אין גט איז געשריבן אויף נאך די נישואין; ווייל אויב עס שטייט דער דאטום פון די אירוסין, איז עס פסול צוליב "גיטה קודם לבנה".

* *דיון אויפ'ן ראב"ד:* פון איין זייט שטייט נישט דער תנאי אין רמב"ם, און אויב מען זאגט אז דער דאטום איז פון שפעטער (נאך די נישואין), צעשניידט מען דעם גאנצן חידוש פון דער הלכה! פון דער אנדערער זייט מאכט דעם ראב"ד'ס סברא סענס, און מען קען עס אפשר אפילו אריינלערנען אין דעם רמב"מ'ס וואורט "לכשאשאנה" – אז דער גט וועורט דאטירט אויף דער צייט פון נאך די נישואין (הגם עס איז נישט אינגאנצן קלאר אין לשון הרמב"ם).

* **דער חילוק צווישן ארוסה און יבמה:** ביי אן ארוסה, הגם עס זענען נאך דא טעכנישע סיבות פארוואס ער קען אדער ווייל עס

נאכנישט ניצן (ווייל ער וויל נאך מאכן נישואין), איז זי אבער שוין אינגאנצן זיין ווייב – אן אשת איש גמורה ("אשה גמורה"). משא"כ ביי יבום, האט א יבמה פאר'ן יבום א קשר וואס מען רופט אין דער לומדישער וועלט "זיקה". די זיקה איז א שוואכערער קשר ווי קידושין/אירוסין, און זי הייסט נאכנישט זיין ווייב ("אינה אשה גמורה"). וויבאלד עס זענען דא אסאך מחלוקת'ן וואס פונקטליך דער קשר פון יבום (זיקה) איז, בלייבט דער גט א ספק גירושין.

הלכה ז': שרייבן טופסי גיטין שלא לשמה

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

סופר שכתב טפסי גיטין והניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן... [ומקום] הרי את מותרת לכל אדם... עד שיכתבם לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת... הרי זה פסול.

2. פשט-אויפקלערונג

א גט באשטייט פון צוויי חלקים: (1) דער "תורף" (דער עיקר הגט) – וואס נעמט אריין די נעמען פונעם מאן און דער פרוי, די שטאט (מקום), די צייט (זמן), און די וויכטיגסטע ווערטער "הרי את מותרת לכל אדם". דאס מוז מען שרייבן ניי און לשמה מדאורייתא. (2) דער "טופס" – די איבריגע סטאנדארטע לשונות פון דעם שטר ("בוילער-פלעיט"). אויב א סופר האט אין זיין פרייער צייט אנגעשריבן דעם טופס פאר דער צייט (שלא לשמה) און איבערגעלאזט ליידיג די פלעצער פונעם תורף, כדי אז ווען א מענטש וועט קומען זאל ער נאר דארפן אריינפילן די אינפארמאציע לשמו ולשמה און די עדים וועלן חתמ'ענען – זאגט דער רמב"ם אז דער גט איז "פסול" (מדרבנן). מדאורייתא איז עס כשר, אבער חכמים האבן עס גע'אסר'ט און געזאגט אז לכתחילה מוז אפילו דער טופס געשריבן ווערן לשמה.

3. חידושים און הסברים

* **די טוישונג אין די כתבי ידות פונעם רמב"ם און די שיטת הפוסקים:** אין די כתבי ידות זעט מען אז דער רמב"ם האט לכתחילה געשריבן אויף דעם "הרי זה כשר", און שפעטער האט ער זיך מיישב געווען און געמאכט א "העברת קולמוס" אדער "מחיקה" אין זיין כתב-יד און עס געטוישט צו "הרי זה פסול" (און דער רמב"ם האט א שמועס וועגן דעם אין זיינע תשובות). אין אסאך געדרוקטע ספרים שטייט טאקע נאך "כשר", און אזוי ברענגט אויך דער רמ"א און דער לבוש די נוסחא, אז עס איז מותר לכתוב טפסי גיטין "מפני תקנת סופרים" (כדי עס זאל זיין גרינגער פאר די סופרים).

* **א קשיא אויפ'ן סדר פון דער גזירה און תקנה:** שפעטער אין פרק (הלכה ט"ז/י"ח) דערמאנט דאך דער רמב"ם אליין דעם מושג פון "תקנת סופרים". וועו א זאך איז אסור מן התורה, פארשטייט מען אז חכמים קענען מאכן א תקנה עס מתיר צו זיין. אבער דא איז דאך דאס שרייבן דעם טופס שלא לשמה מותר מן התורה! קומט אויס אז עס איז געווען א צייט אינמיטן וואס חכמים האבן געמאכט א גזירה עס צו אסר'ן, און דערנאך צוריק מתיר געווען (אדער טיילווייז מתיר געווען) משום תקנת סופרים. פארוואס זאל איינעם איינפאלן צו מאכן א גזירה אקעגן דעם, און פארוואס שטייט נישט אין רמב"ם די סיבה פון דער גזירה? *(בדרך אגב, זוכנדיג וואו מען האט פריער געזען דאס ווארט "טופס" אין רמב"ם, דערמאנט מען זיך אז עס שטייט לגבי מחובר: "אין כותבו במחובר אפילו טופס הגט").*

* **דער טעם הגזירה לויט'ן פירוש המשניות:** אין דער משנה ("הכותב טופסי גיטין צריך שיניח...") און אין רמב"ם אין פירוש המשניות (מסכת גיטין) זעט מען די שיטות התנאים (רבי יהודה פוסל בכולן, און די שיטה פון רבי אלעזר). דער רמב"ם אין פירוש המשניות ערקלערט אז די סיבה פארוואס חכמים האבן גוזר געווען נישט צו שרייבן דעם טופס שלא לשמה (צוליב דער חומרא פון לשמה) איז א גזירה "טופס אטו תורף" – א חשש אז אויב מען וועט לאזן שרייבן דעם טופס שלא לשמה, וועט מען שוין אויך קומען צו שרייבן דעם תורף (דעם עיקר גט) שלא לשמה. (אין דער גמרא ווערן אויך דערמאנט סברות פון תקנת עגונות אדער משום קטטה).

* **די "פשרה" צווישן דער גזירה אויף טופס און "תקנת סופרים":** וויאזוי לעבן די גזירה אויף טופס און די קולא פון "תקנת סופרים" צוזאמען אין רמב"ם? עס ארבעט ווי א מין "פשרה". שפעטער אין פרק פסק'נט דער רמב"ם אז לכתחילה איז מותר פאר א חרש, שוטה וקטן צו שרייבן דעם טופס הגט אויב א גדול שטייט איבער זיי ("עומד על גבן"). לכאורה איז שוועך: א חרש שוטה וקטן איז דאך נישט קיין בר דעת, און נאר א בר דעת קען שרייבן לשמה; קומט אויס אז זייער שרייבן איז שלא לשמה! דער תירוץ איז אז דא קומט "תקנת סופרים" צו ניץ: וויבאלד דער גאנצער דין אז דער טופס דארף זיין לשמה איז נאר א גזירה דרבנן, האבן חכמים נישט געוואלט גיין מיט דער גזירה צו ווייט. זיי זענען נישט געווען אזוי שטארק מחמיר אז דער טופס זאל דארפן האבן אלע הלכות פון לשמה, און מפני תקנת סופרים האבן זיי מתיר געווען אז א חרש שוטה וקטן מעג עס שרייבן (מיט א גדול עומד על גבן). אבער א גוי אדער אן עבד טאר נישט שרייבן אפילו דעם טופס, ווייל ביי זיי זענען דא אנדערע סיבות פארוואס זיי זענען פסול (זיי זענען בכלל נישט בתורת גיטין וקידושין), און אזוי ווייט האבן חכמים נישט מתיר געווען.

הלכה ח' (אדער ט'): סופר שכתב לשמה וחתמו העדים שלא לשמה

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

סופר שכתב הגט לשמו ולשמה כהלכתו, וחתמו העדים [שלא לשמה], הואיל ומסרו לה בעדים, הרי זה פסול, שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם. יש מי שאומר שאם חתמו העדים שלא לשמה, הואיל והוא כמזויף מתוכו, וכן אם היה אחד מעדיו פסול, או שהיה בו עד אחד בלבד כשר, אף על

פי שנמסר בעדים הרי זה גט בטל. ולא ייראה לי דבר זה, שזה כמזויף הוא לא מזויף ודאי, והואיל ונמסר בעדים כשרים, הרי זה פסול מדבריהם.

2. פשט-אויפקלערונג

אויב דער סופר האט געשריבן דעם גט לשמה, אבער די עדים האבן גע'חתמ'עט שלא לשמה, איז דער גט נאר פסול מדרבנן אויב מען האט אים איבערגעגעבן פאר כשר'ע עדי מסירה. די סיבה פארוואס עס איז נישט בטל מדאורייתא ("אינו גט") איז ווייל מען האלט כרבי אלעזר אז עדי מסירה כרתי, און עדי חתימה זענען נאר מפני תיקון העולם (כדי מען זאל ווייסן וועמען צו פרעגן און נאכצוגיין דעם גט). דער רמב"ם ברענגט א "יש מי שאומר" אז אויב די עדים האבן גע'חתמ'עט שלא לשמה, אדער איינער פון די עדים איז פסול, אדער עס איז נאר דא איין עד חתימה – איז דער גט אינגאנצן בטל אפילו עס זענען געווען עדי מסירה, ווייל דער גט איז "כמזויף מתוכו". דער רמב"ם ווארפט דאס אפ ("ולא ייראה לי") און פסק'נט אז עס איז נאר פסול מדרבנן.

3. חידושים און הסברים

* **דער באגריף פון "מזויף מתוכו" ביי שלא לשמה:** געווענליך מיינט "מזויף מתוכו" א קלארער שקר וואס מען זעט גלייך אינעם שטר אליין אן דארפן פרעגן מענטשן – למשל א פאלשער דאטום, אדער "עדים פסולים" וואו א מבין קוקט אויפ'ן גט, דערקענט די נעמען פון די פסול'ע מענטשן, און זעט גלייך אז דער גט טויג נישט. דא אבער, וועו כשר'ע עדים חתמ'ענען שלא לשמה, שטייט דאך נישט קיין שום אפענער שקר אינעם גט! דער חידוש איז אז ווי‌באלד יעדער ערווארט אז א חתימה אויף א גט מיינט אז עס איז גע'חתמ'עט געווארן לשמה, און דא איז עס געווען שלא לשמה, הייסט עס אז עס ליגט א שקר אינעם גט גופא ("כמזויף מתוכו").

* **דעם רמב"מ'ס דיוק אין דעם ווארט "כמזויף":** וויאזוי ענטפערט דער רמב"ם אויף דער סברא פון די "יש מי שאומר"? דער רמב"ם כאפט זיי ביי זייער אייגענעם לשון: מען רופט עס "**כ**מזויף מתוכו" (אזוי ווי מזויף), און נישט "מזויף ודאי". א זאך וואס איז נאר "כמזויף" מאכט נישט דעם גט אינגאנצן "בטל", נאר עס מאכט עס "כבטל" – און אין הלכה, דאס ווארט פאר "כבטל" (אז מען זאל חושש זיין און עס אננעמען ווי א פסול) איז "פסול מדרבנן".

* **פארוואס דער רמב"ם ניצט נישט דאס ווארט "כשר":** וועו א גט איז כשר מדאורייתא און פסול מדרבנן, ווייל דער רמב"ם קיינמאל נישט ארויסזאגן דאס ווארט "הרי זה כשר" (מדאורייתא), ווייל עס איז א חסרון אין רעספעקט פאר די חכמים וואס האבן עס גע'אסר'ט. דעריבער ניצט דער רמב"ם תמיד דאס קאוד-ווארט "פסול" (וואס מיינט אויטאמאטיש: כשר מדאורייתא און פסול מדרבנן, אנדערש ווי "בטל"). דא אבער האט דער רמב"ם געדארפט מאכן אן אריכות ("הואיל ונמסר בעדים כשרים, הרי זה פסול מדבריהם") כדי קלאר ארויסצוברענגען קעגן די "יש מי שאומר" פארוואס דער גט איז נישט בטל מדאורייתא.

הלכה י' – י"א: המביא גט ואבד ממנו ומצאו

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

המביא גט ואבד ממנו ומצאו: אם אבד ממנו במקום שאין השיירות מצויות, אפילו מצאו לאחר זמן מרובה, הרי זה בחזקת שהגט שאבד הוא הגט הנמצא, ותתגרש בו. אבל אבד במקום שהשיירות מצויות: אם מצאו מיד ועדיין לא שהה שם אדם מן העוברין, או שמצאו בכלי שהניחו בו ויש לו טביעות עין בארכו ורחבו של גט כשהיה כרוך, הרי זה בחזקתו ותתגרש בו. הוחזק באותו המקום איש אחר ששמו כשם האיש שבגט, חוששין שמא גט זה הנמצא של אותו האיש האחר הוא, הואיל ועבר אדם שם ואף על פי שלא שהה. אבל אם לא עבר אדם שם, הרי זה בחזקתו אף על פי שהוחזקו שם שנים ששמותיהן שוין. היה לעדים בגט סימן מובהק כגון שאמרו נקב יש בו בצד אות פלונית, או שאמרו מעולם לא חתמנו על גט אחר שיש בו שמות כשמות אלו, הרי זה בחזקתו ותתגרש בו ואף על פי שמצאו אחר זמן מרובה במקום שהשיירות מצויות והוחזקו שם שנים ששמותיהן שוין.

2. פשט-אויפקלערונג

די הלכה האנדלט וועגן א חשש אין "לשמה" – וועו א שליח פארלירט א גט און טרעפט אים צוריק, צי האבן מיר מורא אז דאס איז אן אנדער גט פון א צווייטן מענטש מיט די זעלבע נעמען (ממילא איז עס נישט געשריבן געווארן לשמה פאר דעם פארפאלק)?

* אויב עס איז פארלוירן געווארן אין א פלאץ וואו עס דרייען זיך נישט אסאך מענטשן ("אין השיירות מצויות", ווי א געוועניליכע גאס), אפילו ער טרעפט עס נאך א לאנגער צייט, פארלאזט מען זיך אויף דער חזקה אז דאס איז דער זעלבער גט.

* אויב עס איז א פלאץ וואו "השיירות מצויות" (אסאך מענטשן דרייען זיך דארט), איז עס נאר כשר אויב ער האט עס געטראפן גלייך איידער א מענטש האט זיך דארט אפגעשטעלט ("לא שהה שם אדם מן העוברין"), אדער אויב ער האט עס געטראפן אין דער זעלבער כלי און ער דערקענט מיט א "טביעות עין" די לענג און בריי‌ט פונעם איינגעוויקלטן גט ("כשהיה כרוך").

* אויב מען ווייסט זיכער אז אין יענעם פלאץ איז דא נאך א מענטש מיט'ן זעלבן נאמען ("הוחזק"), איז מען מחמיר אפילו עס איז נאר דורכגעגאנגען א מענטש אן זיך אפשטעלן ("הואיל ועבר אדם שם ואף על פי שלא שהה"). נאר אויב קיין שום מענטש איז נישט דורכגעגאנגען ("לא עבר אדם שם"), בלייבט עס בחזקתו אפילו עס זענען דא צוויי מיט די זעלבע נעמען.

* אויב אבער די עדים האבן א סימן מובהק אינעם גט – למשל א לאך נעבן א געוויסן אות, אדער זיי זאגן אז זיי האבן קיינמאל נישט גע'חתמ'עט אויף קיין אנדערן גט מיט די נעמען (און אין יענער שטאט זענען נישטא קיין אנדערע עדים מיט די זעלבע נעמען) – איז דער גט כשר אפילו מען האט עס געפונען נאך א לאנגער צייט

אין א פלאץ וואו שיירות זענען מצויות און עס זענען הוחזק צווויי מענטשן מיט די זעלבע נעמען.

3. חידושים און הסברים

* **[דיגרעסיע: די "משפחה" פון הלכות אבידה]:** דער דין געהערט צו א גאנצער "משפחה" (פעמילי) פון הלכות וועגן פארלוירענע זאכן און צווייפלען (ווי "שווארצע קאץ און ווייסע קאץ"), וואס דער "טאטע" (דער הויפט-מקור) דערפון איז אין מסכת בכורות, און מען האט שוין געלערנט ענליכע הלכות פריער אין הלכות גיטין; דא ברענגט עס דער רמב"ם בקיצור.

* **סברא פון דער חזקה:** אין א פלאץ וואו שיירות זענען נישט מצויות, ארבעט א פשוט'ע חזקה אז זאכן טוישן זיך נישט. עס מאכט פשוט סענס אז עס איז דער זעלבער גט, ווייל וויפיל מענטשן דרייען זיך שוין ארום אין איין גאס מיט גיטין וואס האבן פונקט די זעלבע נעמען?

* **דער גדר פון טביעות עין אין דער כלי און גט:** דער סימן פון טרעפן דעם גט אין דער כלי מיט טביעות עין אויף דער לענג און בריים ("כשהיה כרוך" – וועלן דער גט ליגט איינגעוויקלט/צוזאמגעלייגט אין דער כלי) איז נישט קיין הונדערט-פראצענטיגער סימן מובהק (ווי א מאדנער לאך איינעם פאפיר), ווייל עס קען זיך מאכן אויף דער וועלט נאך אזא כלי, אבער צוזאמען מיט זיין דערקענען די מאסן פונעם גט איז עס גענוג שטארק צו האלטן דעם גט בחזקתו.

* **קשיא אויפ'ן לשון "ועדיין לא שהה שם אדם":**

1. אויב קיין איין מענטש איז דארט נישט געווען ("לא שהה שם אדם"), וואס גייט אונז אן אז דער פלאץ האט א נאמען פון "שיירות מצויות"? למעשה איז דאך קיינער נישט געווען דארט אין די פאר מינוט!

2. נאך מער: אין א "מקום שאין השיירות מצויות" דרייען זיך דאך אויך איינצעלנע מענטשן (פופצן מענטשן אין צוויי-דריי שעה, נאר נישט קיין גרויסע קאראוואנען), און דאך זאגט דער רמב"ם אז דארט איז דער גט כשר אפילו נאך א "זמן מרובה"! פארוואס איז דער רמב"ם דא ביי מקום שהשיירות מצויות פלוצלינג אזוי שטארק מחמיר אז עס טאר נישט זיין אפילו איין יחיד ("לא שהה שם **אדם**")? דער רמב"ם וואלט דאך געדארפט שרייבן "ועדיין לא שהו שם בני אדם" אדער "חבילי שיירות" (גרופעס)!

* **תירוץ און אויפקלערונג פון "שהה אדם" קעגן "עבר אדם":** וועלן מען קוקט אויפ'ן חילוק צווישן דער רישא און דער סיפא (וועלן "הוחזק איש אחר"), ווערט די זאך קלאר (און מען זעט ווי גוט דער רמב"ם קען שרייבן):

* "שהה אדם" מיינט נישט אז דער גט איז געליגן א לאנגע צייט, און עס מיינט נישט אז א מענטש איז בלויז דורכגעשפאצירט. "לא שהה שם אדם מן העוברין" מיינט אז עס איז נישט געווען גענוג צייט פאר איינעם פון די עוברי דרכים (פון די שיירות) זיך **אפצושטעלן און זיך אוועקזעצן** דארט. אויב מענטשן זענען נאר דורכגעגאנגען ("עבר"), פסל'ט עס נישט דעם גט אין א מקום שהשיירות מצויות (כל זמן עס איז נישט הוחזק א צווייטער מענטש מיט'ן זעלבן נאמען).

* אבער אין דער סיפא, וואו עס איז "הוחזק איש אחר" מיט'ן זעלבן נאמען אין יענער שטאט, דארט איז דא א דירעקטער חשד אויפ'ן גט. דעריבער איז מען דארט מחמיר אפילו אויב א מענטש איז בלויז דורכגעגאנגען אן זיך אפשטעלן ("הואיל **ועבר** אדם שם ואף על פי שלא שהה"), און דער גט איז נאר כשר אויב קיין שום מענטש איז בכלל נישט דורכגעגאנגען ("לא עבר אדם שם" – וואס דער רמב"ם ניצט דא א לשון הפסוק).

* **די השגת הראב"ד:** דער ראב"ד שרייבט אויפ'ן רמב"ם: "בלבול אני רואה כאן". דער ראב"ד פרעגט: קודם זאגט דער רמב"ם "אם לא שהה אדם", און דא מיטאמאל זאגט ער "לא עבר" (אפילו ער האט נישט שהה געווען)! און אויב דער רמב"ם מיינט צו מחלק זיין אז דא רעדט זיך דוקא ווען "הוחזקו שני יוסף בן שמעון", האלט דער ראב"ד אז אין דער גמרא שטייט דעמאלט נישט דער חילוק פון "שיירות מצויות", נאר בלויז דער חילוק פון צייט ("מצאו לאלתר" אדער נישט). כאטש דער ראב"ד זעט דא א בלבול, האט דער רמב"ם זיכער נישט געהאלטן אז ס'איז א פראבלעם און מען דארף פארשטיין זיין שיטה ווי אויסגעשמועסט.

* **פארוואס דער רמב"ם הייבט אן מיט "היה לעדים":** אין די פריערדיגע פעלער האט זיך געריידט וועלן מען דערקענט דעם גט נאר בערך, מיט א טביעות עין. דא אבער רעדט זיך פון א ספעציפישן סימן מובהק. דער רמב"ם הייבט אן "היה לעדים בגט סימן מובהק" (און נישט סתם "היה בגט סימן"), ווייל ביי דעם צווייטן פאל ("מעולם לא חתמנו") דארף מען דאך אנקומען צו די עדים אליין וואס דערקענען זייער חתימה, דעריבער שטעלט ער שוין דעם גאנצן דין אויף די עדים.

* **[דיגרעסיע: די גרויסע חומרא און די וויטקייט פון דעם חשש אין דער מציאות]:** צו טראכטן אז פונקט דער מענטש וואס האט זיך דארט פארזאמט אדער איז דורכגעגאנגען איז דער צווייטער מענטש וואס האט דעם זעלבן נאמען און זיין ווייב'ס נאמען, און ער האט זיך געדרייט מיט א גט אין קעשענע, און ער האט באשלאסן צו טוישן זיין גט מיט יענעמ'ס גט (אדער בטעות געגומען דאס אנדערע זעקל), איז א ריזיגע חומרא (ענליך צו די חומרות אין יענער גמרא וועגן בדיקת חמץ צי א הויז איז בחזקת בדוק). סטאטיסטיש איז דאס איינס צו הונדערטער מיליאנען – א "נס מובהק למעלה מדרך הטבע" (וואס ר' מיילעך בידערמאן וואלט געקענט פארציילן ביי זיין שיעור אלס א נס).

* *למדות קעגן מציאות:* איין צד איז אז דאס איז נישט קיין פראקטישער חשש, נאר א למדנ'ישער אויפטו פון חז"ל (אזוי ווי דער ציור פון "חצי עבד וחצי בן חורין") אויסצושמועסן די גדרים פון "לשמה" – אז וויבאלד א גט מוז זיין "לשמה", דארף מען וויסן *זיכער* אז עס איז פאר דעם מענטש, און יעדער קלענסטער ספק ברענגט אריין די אלע חומרות (א מין הלכה'דיגע או-סי-די וואס קומט פונעם דרוק אז עס מוז זיין לשמה). (אויף א וועלט וועלט געזאגט אז אפשר האט די תורה געריכט אויף דער הבטחה

פון "והיה זרעך כעפר הארץ", אז ווען עס וועלן זיין ביליאנען אידן קען זיך אזוינס מאכן).

* *פארגלייך צו אנדערע זאכן אין טאג-טעגליכן לעבן:* פון דער אנדערער זייט, אין א גרויסער שטאט אדער אין א שול זענען טאקע דא אסאך מענטשן מיט די זעלבע נעמען (למשל פיר מענטשן וואס הייסן "יצחק לעווי" אדער פערצן "יואלי פרידמאן" אין בארא פארק), און מענטשן פארטוישן טאקע זייערע מאנטלען, טליתים אדער תפילין אין בית המדרש. אבער דער חילוק איז: ערשטנס, ביי א גט דארף אויך דער נאמען פון דער פרוי שטימען. צווייטנס, ביי א מאנטל אדער א טלית קען מען זיך מוחל זיין איינער פאר'ן אנדערן (אויב נישט, וואלט א מענטש מיט א פארשפרייטן נאמען געדארפט יעדן טאג מאכן א נייעם קנין אויף זיין טלית נישט צו טראגן א טלית גזילה!), משא"כ ביי א גט קען מען נישט מוחל זיין ווייל עס מוז זיין געשריבן "לשמה" פאר דעם ספעציפישן מענטש.

* *היינטיגע צייטן:* אין גרויסע שטעט איז דאס אמאל געווען א פראבלעם ביי חתימות און אידענטיטעט. היינט האט מען פאמיליע-נעמען און סאשעל-סעקיוריטי נומערן, אבער ביי גיטין האט מען גארנישט געטוישט און מען שרייבט נישט קיין לעצטע נעמען, וואס מאכט טאקע א מחלוקת הפוסקים בזמנינו.

הלכה י"ב: צוויי גיטין וואס האבן זיך אויסגעמישט

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

שנים ששלחו שני גיטין ושמם כשמותיהם ונתערבו, נותנין שניהן לזו ושניהן לזו. לפיכך אם אבד אחד מהן הרי השני בטל.

2. פשט-אויפקלערונג

צוויי מענטשן וואס האבן די זעלבע נעמען (און זייערע וויבער האבן די זעלבע נעמען) האבן געשיקט צוויי גיטין מיט איין שליח, און די גיטין האבן זיך אויסגעמישט ביים שליח. וויבאלד מען וויסט נישט וועלכער גט געהערט צו ווען, גיט מען ביידע גיטין פאר דער ערשטער פרוי (מיט עדי מסירה), און דערנאך נעמט מען עס צוריק (מען איז עס צוריק מזכה) און מען גיט ביידע גיטין פאר דער צווייטער פרוי. דעריבער, אויב איינער פון די צוויי גיטין איז פארלוירן געווארן, איז דער צווייטער גט בטל (מען קען דערמיט גארנישט טוהן, ווייל אפשר איז עס דער גט פון דער אנדערער פרוי).

3. חידושים און הסברים

* **די שוועריגקייט אין דעם לשון "הרי השני בטל" און שיטת המגיד משנה:** וואס איז פשט אז דער צווייטער גט איז "בטל"? לכאורה איז עס דאך נאר א *ספק* (אפשר איז עס יא איר גט, און אפשר איז עס יענעמ'ס גט), פארוואס זאל דער גט ווערן אינגאנצן בטל מן התורה? אינעם מגיד משנה זעט מען אז די מפרשים מוטשען זיך דערמיט, און דער מגיד משנה לערנט אז "הרי השני בטל" מיינט *נישט* מדרבנן (נאר מן התורה, אדער אז די מפרשים פרעגן אויפ'ן מגיד משנה וואס זיין פשט איז, ווייל לכאורה איז עס נאר א ספק).

* **אייגענער חידוש אין גדר פון "לשמה":** דאס ווארט "בטל" אין רמב"ם מיינט אלעמאל מן התורה. די סיבה פארוואס עס איז בטל מדאורייתא (און נישט בלויז א ספק) איז לויט דער סברא וואס איז פריער געזאגט געווארן: אין דעם דין פון "לשמה" מן התורה ליגט א תנאי אז עס מוז זיין א *זיכערע* לשמו. א גט וואס האט נישט קיין קלארקייט און זיכערקייט אז עס איז לשם דער פרוי, פעלט אין דעם עצם חפצא פון לשמה און איז ממילא בטל מן התורה.

* *קשיא אויף דעם יסוד:* אויב מען דארף האבן א "זיכערע לשמה" בשעת'ן געבן, וויאזוי העלפט ווען מען גיט ביידע גיטין צוזאמען פאר איין פרוי ("נותנין שניהן לזו")? בשעת מען גיט איר די צוויי גיטין איז דאך אויך נישט קלאר און זיכער ביי יעדן גט באזונדער אז דאס איז איר גט!

* *תירוץ:* דארט איז אנדערש, ווייל סוף כל סוף האט זי *זיכער* באקומען איר גט אין איר האנט (נאר מען האט דערצו צוגעלייגט נאך א פאפיר ווייל מען ווייסט נישט וועלכער איז וועלכער) – הגם מען קען נאך חולק זיין אויף דעם חילוק.

הלכה י"ג: הלכות שמות אין גיטין (צוויי נעמען, חניכה, און שינה שמו)

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

מי שהיו לו שני שמות, וכן אשה שיש לה שני שמות, כשמגרש כותב שמה ושמו שהן רגילין בו וידועים בו ביותר, ואומר איש פלוני וכל שם שיש לו גירש אשה פלונית וכל שם שיש לה. ואם כתב חניכתו וחניכתה כשר. כתב השם שאינם ידועים בו ביותר, אף על פי שכתב וכל שם שיש לו, פסול. שינה שמו או שמה ושם עירו או שם עירה, אף על פי שכתב כל שם שיש לו וכל שם שיש לה, אינו גט.

2. פשט-אויפקלערונג

ווען א מאן אדער א פרוי האבן צוויי באזונדערע נעמען (צום ביישפיל, די משפחה רופט אים "יצחק" און די חברים אין שטיבל רופן אים "יאנקל" – נישט ווי איין צוזאמגעשטעלטער נאמען נאר צוויי באזונדערע נעמען), דארף מען לכתחילה שרייבן דעם עיקר נאמען וואס מ'איז מער רגיל און באקאנט דערמיט, און מען לייגט צו א כלל'דיגן לשון "וכל שם שיש לו/לה" כדי איינצושליסן אלע אנדערע נעמען (אז קיינער זאל נישט קענען קומען מערער זיין אויפ'ן גט). אויב מען האט נאר געשריבן די "חניכה" (א צונאמען אדער א משפחה-נאמען), איז עס בדיעבד כשר. אויב אבער מען האט געשריבן דעם נאמען מיט וועלכן ער איז ווייניגער באקאנט, איז עס "פסול" (מדרבנן) אפילו אויב מ'האט צוגעשריבן "וכל שם שיש לו". און אויב מען האט אינגאנצן געטוישט דעם נאמען פון דעם מאן, דער פרוי, אדער דער שטאט ("שינה שמו"), איז עס

"אינו גט" (פסול מדאורייתא), אפילו אויב מען האט צוגעשריבן "וכל שם שיש לו".

3. חידושים און הסברים

* **דער שורש פון הלכות שמות גיטין – א סניף פון "לשמה":** די סיבה פארוואס מען גייט יעצט אריבער צו הלכות שמות, און פארוואס עס איז דא אזא שטרענגקייט ביי נעמען אין א גט, איז ווייל שמות גיטין איז אריינגעפאלן אונטער דער קאטעגאריע (א סניף) פונעם דין "לשמה" – לשם דעם נאמען (און דאס ווארט "לשם" קומט אפילו פונעם זעלבן שורש ווי "שם"). איינמאל עס פאדערט זיך "לשמה", האט דאס שוין מיטגעשלעפט אז די נעמען אין דעם גט מוזן זיין פונקטליך אויסגעהאלטן.

* **פארוואס שרי

יבט מען נישט ארויס ביידע נעמען בפירוש ("דמתקרי")?**

* לויט'ן רמב"ם פעלט נישט אויס ארויסצושרייבן דעם צווייטן נאמען בפירוש; עס איז גענוג צו שרייבן דעם עיקר נאמען און צולייגן "וכל שם שיש לו". דאס קומט פון דער תקנה פון רבן גמליאל אין דער משנה (וועו מען פלעגט טוישן נעמען פון איין ארט צום צווייטן).

* היינטיגע צייטן פירן מיר זיך צו שרייבן "וכל שום וחניכה דאית ליה", און אסאך מאל שרייבט מען יא ארויס בפירוש דעם צווייטן נאמען מיט'ן לשון "דמתקרי". דער רמ"א ברענגט דאס אלס א מנהג.

* *סברא פאר'ן מנהג פון "דמתקרי":* עס קען זיין אז מען שרייבט "דמתקרי" וועו עס איז נישט קלאר וועלכער פון די צוויי נעמען איז מער "רגילין וידועים בו" – צום ביישפיל, וועו אין דער משפחה רופט מען אים מיט איין נאמען און אויף דער גאס מיט א צווייטן נאמען, און ביידע זענען זייער וויכטיג.

* **דער אונטערשייד צווישן "שני שמות" און "חניכה" אינעם רמב"ם:**

* אין פירוש המשנה טייטשט דער רמב"ם אז "חניכה" מיינט א משפחה-נאמען (ווי "אבן עזרא" אדער "בן מימון"). אנדערע טייטשן עס ווי א צונאמען אדער א פארקירצונג (nickname), ווי רופן איינעם "איציק" אנשטאט "יצחק", וואו יעדער ווייסט אז זיין עכטער נאמען איז יצחק.

* אין דער גמרא שטייט "כנוי וחניכה" צוזאמען, אבער אינעם רמב"ם זעט עס אויס ווי צוויי באזונדערע הלכות: (א) די הלכה פון א מענטש וואס האט *צוויי עכטע נעמען* (ווי ראובן אין איין פלאץ און שמעון אין א צווייטן פלאץ – וואס היסטאריש האט זיך אנגעהויבן וועו מענטשן זענען אנטלאפן פון איין שטאט צו א צווייטער, ווי פון סטעטשין קיין ראפשיץ, צוליב שטייערן אדער חובות און געטוישט זייער נאמען). דארט מוז מען שרייבן דעם מער באקאנטן נאמען מיט "וכל שם". (ב) די הלכה פון א *חניכה* (וועו ער האט נאר איין נאמען "יצחק", אבער מ'רופט אים צוצונאמען "איציק"). אויף דעם זאגט דער רמב"ם אז לכתחילה דארף מען בכלל נישט דערמאנען די חניכה, אבער אויב מען האט בדיעבד געשריבן נאר די חניכה ("איציק"), איז עס כשר. (דער מגיד משנה איז מאריך אז דער רמב"ם האט דא נישט ארייגעבראכט אלע פרטי דינים פון דער סוגיא).

* **דער גדר פון א "נאמען" מן התורה (פארוואס דער ווייניגער באקאנטער נאמען איז נאר פסול מדרבנן):**

* דער רמב"ם זאגט אז אויב מ'האט געשריבן דעם ווייניגער באקאנטן נאמען איז עס "פסול" (וואס מיינט מדרבנן, אנדערש ווי "אינו גט" ביי שינה שמו וואס איז מדאורייתא). פארוואס איז עס כשר מדאורייתא?

* *צוויי מהלכים:* (א) ווייל מ'האט דאך צוגעשריבן "וכל שם שיש לו", און דאס שלעפט שוין אריין דעם עיקר באקאנטן נאמען אויך. (ב) א טיפערער מהלך: מדאורייתא איז גענוג צו שרייבן אבי וועלכן אמת'ן נאמען וואס דער מענטש האט!

* לויט'ן צווייטן מהלך קומט אויס אז א נאמען אין א גט איז נישט עפעס אן עצם-דין (דוקא דער נאמען פונעם ברית), נאר עס איז בלויז א געצייג (tool) פאר **אידענטיפיקאציע** – מ'זאל וויסן וועו דער מענטש איז און ס'זאל נישט זיין קיין שקר. ממילא, דער ווייניגער באקאנטער נאמען איז אויך אן עכטער נאמען (אויב מ'וועט זיך נאכפרעגן וועט מען דערגיין וועו עס איז), דעריבער איז עס מדאורייתא כשר, און נאר מדרבנן האבן חכמים מתקן געווען אז מ'מוז שרייבן דוקא דעם מער באקאנטן נאמען.

* **וואס הייסט "שינה שמו" – אידענטיפיקאציע אקעגן סודות הקבלה (שיטת הדברי חיים):**

* אויב מען האט געשריבן א פאלשן נאמען ("שינה שמו"), איז עס "אינו גט" מדאורייתא. וויבאלד דאס איז א ספק דאורייתא, איז אויף דעם אויסגעווואקסן א גאנצע ליטעראטור אין הלכה (כידוע האט דער צאנזער רב, דער דברי חיים, געשריבן צוויי גאנצע בענדער אויף שמות גיטין און "טיב גיטין", בשעת אינעם רמב"ם אליין נעמט הלכות שמות גיטין איין בלויז צוויי הלכות!).

* *די שוועריגקייט אויפ'ן דברי חיים:* דער צאנזער רב איז מדקדק אויף יעדן אות וויאזוי מען מוז אויסלייגן יעדן נאמען. אויב א נאמען אין א גט איז בלויז א פראקטישע זאך פאר אידענטיפיקאציע, פארוואס זאל א קליינער טעות אין אויסלייג (א typo, ווי שרייבן "יצחק" מיט א כ' אנשטאט א ח') פסל'ען דעם גט? יעדער ווייסט דאך וועמען מען מיינט!

* *תירוץ (קבלה אקעגן פשט):* וועו מען לערנט דעם דברי חיים אויף שמות גיטין, לערנט מען בעצם מער "נסתר" ווי "נגלה". דער צאנזער רב שרייבט אליין קלאר אז ער האט געבויעט זיינע הלכות אויף קבלה און די סודות פון נעמען. דערפאר האלט ער אז יעדער נאמען האט אן אביעקטיוון, אמת'דיגן אויסלייג (לויט וויאזוי דער נאמען שטייט דאס ערשטע מאל אין דער תורה!).

* *שיטת הרמב"ם אין "שינה שמו":* בפשטות אינעם רמב"ם איז אלעס נאר פראקטישע אידענטיפיקאציע. "שינה שמו" מיינט אז מען האט געשריבן א נאמען וואס מען קען בכלל נישט דערקענען און אידענטיפיצירן אז דאס איז דער מענטש. אבער קליינע שינויים

אין אויסלייג – ווי שרייבן "יואל" מיט א שטריכל (יו"ד וי"ו אל"ף) כדי נישט אויסצושרייבן א שם, אדער שרייבן דעם פאמיליע-נאמען "ישעי'" אן דער לעצטער ה"א (כדי נישט צו שרייבן י-ה, וואס ווערט וויצליג אנגערופן א מנהג פון "דזשינדזשער קעיל") – וואלטן לויט'ן רמב"ם נישט געהייסן "שינה שמו".

* *ראיה פון תנ"ך און מדרשים:* מיר זעען אין דער תורה אליין אז דער זעלבער נאמען ווערט אמאל געשריבן אנדערש – ווי "ישכשר" מיט צוויי שי"ן'ען און אמאל מיט איין שי"ן, אדער "דוד" און "פנחס" מיט א יו"ד אדער אן א יו"ד. דאס ווייזט אז בפשטות איז א שינוי אין אויסלייג נישט משנה דעם נאמען. אויך זעט מען אין די מדרשים אז משה רבינו האט געהאט אסאך נעמען, וואס דארט זענען זיי געווען ממש אנדערע נעמען וואס זענען געווען באקאנט ביים ציבור (און אלס מליצה ווערט געזאגט אז ווען משה רבינו האט געשריבן א גט פאר צפורה'ן האט ער געשריבן "משה דמתקרי יקותיאל, דמתקרי וכו', דמתקרי רבינו").

הלכה ט"ו: ווער עס איז כשר צו שרייבן א גט (חוץ מחמשה)

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

הכל כשרים לכתוב את הגט חוץ מחמשה: גוי ועבד וחרש ושוטה וקטן. ואפילו האשה עצמה כותבת את גיטה. ישראל שנשתמד לעבודה זרה או מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כגוי לכל דבריו. ולמה אין כותבין אלו החמשה? מפני שצריך הכותב לכתוב לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת. והגוי על דעת עצמו הוא כותב. וחרש שוטה וקטן אינן בני דעה. והעבד אינו בתורת גיטין וקידושין. ואם כתבו הגט אחד מחמשה אלו אינו גט אף על פי שחתמו בו עדים כשרים ונמסר לה בכשרים. כתב אחד מן החמשה טופס הגט והניח מקום התורף שהוא מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן ומקום הרי את מותרת לכל אדם וכתבן הפקח הגדול הישראלי לשמה הרי זה גט כשר.

2. פשט-אויפקלערונג

יעדער איז כשר צו שרייבן א גט אויסער פינף מענטשן: א גוי, אן עבד, א חרש, א שוטה און א קטן. אפילו די פרוי אליין מעג שרייבן איר אייגענעם גט. אן איד וואס האט זיך גע'שמד'ט צו עבודה זרה אדער איז מחלל שבת בפרהסיא ווערט געערעכנט ווי א גוי. די סיבה פארוואס די פינף קענען נישט שרייבן איז ווייל מען דארף שרייבן לשם דעם מאן און דער פרוי: א גוי שרייבט אויף זיין אייגענער דעת; א חרש, שוטה וקטן האבן נישט קיין דעת; און אן עבד איז נישט אין דער פרשה פון גיטין וקידושין. אויב איינער פון די פינף האט געשריבן דעם גט איז עס פסול מדאורייתא ("אינו גט") אפילו כשר'ע עדים האבן גע'חתמ'עט און עס איז איבערגעגעבן געווארן מיט כשר'ע עדים. אבער אויב איינער פון די פינף האט נאר געשריבן דעם "טופס" און איבערגעלאזט דעם פלאץ פונעם "תורף" (דעם פלאץ פונעם מאן, פרוי, צייט, און "הרי את מותרת לכל אדם"), און א פיקח, גדול, ישראל האט אויסגעפילט דעם תורף לשמה, איז דער גט כשר בדיעבד.

3. חידושים און הסברים

* **די הוה אמינא און דער סדר פונעם רמב"ם:** מען וואלט געקענט מיינען אז וויבאלד מען דארף שרייבן "לשמה", דארף מען ברענגען א גרויסן צדיק וואס ווייסט וויאזוי צו מכוון זיין לשמה. קומט דער רמב"ם און זאגט "הכל כשרים". דער רמב"ם האט ליב צו ניצן צאלן ("חוץ מחמשה"), און ער רעכנט זיי אויס לויט א "סדר החשיבות" (גוי, עבד, חרש, שוטה, קטן – הגם עס איז לאו דווקא).

* **אפילו האשה עצמה כותבת את גיטה:**

* *פראקטישער טעם:* וויבאלד עס איז דא א תקנת חכמים אז די פרוי דארף באצאלן פאר'ן סופר, אויב זי ווייל זיך שפארן געלט קען זי עס אליין שרייבן.

* *צוויי חידושים אין דער הלכה:* (א) אז א פרוי בכלל איז כשר צו שרייבן א גט (עס דארף נישט זיין דווקא אן איש זכר). (ב) אז די פרוי וואס ווערט גע'גט קען שרייבן איר אייגענעם גט. די קשיא דערויף איז: אין פסוק שטייט דאך "וכתב" (דער מאן דארף שרייבן), און מיר האבן שוין געלערנט אז די כתיבה מוז זיין בשליחותו פונעם מאן – איז דאך מאדנע אז דער מאן זאל מאכן די פרוי אליין פאר זיין שליח און איר זאגן "אני מצוה אותך" צו שרייבן איר אייגענעם גט! דאך איז עס כשר.

* **[דיגרעסיע: דער באדייט פון "נשתמד לעבודה זרה" אקעגן "מומר"]:**

* דאס ווארט "מומר" איז א פאלש ווארט וואס די צענזור האט געמאכט. דאס אריגינעלע ווארט איז "נשתמד". דער שורש "שמד" מיינט פשוט פארטיליגן (ער איז כביכול פארטיליגט געווארן פון כלל ישראל).

* עס איז דא א דיסקוסיע וואס "נשתמד לעבודה זרה" מיינט: איין צד איז אז עס מיינט נישט דווקא א סימבאלישער אקט פון גיין צום גלח און זיך דעקלארירן אלס קריסט, נאר פשוט אן איד וואס דינט עבודה זרה. דער צווייטער צד איז אז "נשתמד" מיינט געווענליך א פראקטישע זאך פון טוישן קאמיוניטיס (אפילו אויב ער האט בכלל נישט געגלייבט אין דער עבודה זרה).

* **"הרי הוא כגוי לכל דבריו" – אין א באגרעניצטן זין:** דער רמב"ם האט שוין געזאגט אין הלכות שבת אז א מחלל שבת בפרהסיא איז ווי א גוי לכל דבריו. אבער ווען דער רמב"ם זאגט דא "לכל דבריו", מיינט ער נאר "ככל דבריו" אויף געוויסע זאכן (ולכל דבריו של תורה זו), ווייל בנוגע קידושין וגיטין אליין איז ער אן איד – אויב א משומד איז מקדש א פרוי, דארף זי א גט. נאר צו *שרייבן* א גט ווערט ער געערעכנט ווי א גוי.

* **טיפקייט אין "והגוי על דעת עצמו הוא כותב" – די טעאריע פון כוונה און די "אינסייד סטארי":**

* *ערשטער הסבר (הכנעת הדעת):* א גוי קען זיך נישט מכניע זיין צו אן איד און אריינפלאגן זיין דעת אין דעם איד'ס דעת צו שרייבן לשמו.

* *צווייטער הסבר (כוונה מוז זיין באזירט אויף רעאליטעט):* בהמשך צו וואס מען האט געלערנט פריער ("על מנת כן שירצה בני ישראל"), "כוונה" מיינט "לשם" אדער "בעבור" עפעס, און יענע זאך מוז זיין רעאל. למשל, אויב איינער זעצט זיך אוועק אין בית המדרש און שרייבט א גט פאר'ן קעניג פון כינע אין דער דריטער געגנט דארט (אפילו ער קוקט אויף גוגל וויאזוי מען שרייבט אויף כינעזיש און וואס זייערע הלכות זענען), איז זיין כוונה גארנישט וועדט ווייל ער האט נישט קיין שום שייכות מיט אים. עס איז פונקט ווי איינער וואס האט צען דאלער און זאגט "בואו וירשו" – דאס איז עפעס וועדט; אבער אויב ער זאגט ער גיט צוויי ביליאן דאטא-סענטערס וואס ער האט נישט, האט ער גארנישט געזאגט. כוונה און לשמה מוזן זיין באזירט אויף א רעאליטעט ("ריאליטי"). א גוי האט נישט קיין שייכות מיט אידן און מיט גיטין, איז זיין כוונה גארנישט.

* *דריטער הסבר (דער חלות אין דער "קאלעקטיוו קאנטשעסנעס" – די "אינסייד סטארי"):* ענליך צו וואס דער רמב"ם שרייבט אין הלכות תפילין אז א גוי קוקט נישט אן תפילין ווי תורה, איז א גט אן "אינסייד סטארי" (א פנימיות'דיגע זאך צווישן אידן). וואו ליגט דער "חלות" פון א גט? נישט ביי דער רעגירונג, נאר אין בית המדרש, אין דער הסכמה און "קאלעקטיוו קאנטשעסנעס" פון כלל ישראל. ווען אן איד שרייבט א גט (אדער א ספר תורה), איז ער א טייל פון דער מעשה און ער פילט אז ער טוט יעצט א רעאלע זאך וואס צעטיילט דאס פארפאלק. א גוי איז אן "אוטסיידער" – פונקט ווי א גוי קען נישט ווייזען ביי א חופה אפילו מען זאל אים מסביר זיין זעקס שעה וואס א חופה איז, ווייל ער איז נישט א טייל פון דער "אינסייד סטארי".

* **דער חילוק צווישן גוי, חרש שוטה וקטן, און עבד:**

* *חרש, שוטה וקטן:* זיי זענען יא א טייל פון דער אידישער "סטארי", אבער זיי זענען "אינם בני דעה" – זיי קענען נישט פאקוסירן זייער מחשבה עס זאל זיין לשמה.

* *עבד:* אן עבד איז אן איד, ער האט דעת, און אין אנדערע הלכות איז ער יא א טייל פון דער "סטארי" – למשל, אן עבד קען מפריש זיין תרומה ווייל ער פארשטייט וואס עס מיינט אראפנעמען א שטיקל פאר תרומה. אבער בנוגע "פעמילי לייף" (משפחה-לעבן) האט אן עבד נישט קיין משפחה און קען נישט האבן קידושין וגיטין. ממילא, אויף דעם ספעציפישן ענין פון גיטין וקידושין ("אינו בתורת גיטין וקידושין") איז ער אן "אוטסיידער" פונקט ווי א גוי.

* **שרייבן דעם טופס בדיעבד:** אויב איינער פון די פינף האט געשריבן דעם טופס און א "פקח גדול ישראלי" (איינער וואס האט אלע דריי מעלות אקעגן די חסרונות פון די פינף) האט געשריבן דעם תורף לשמה, איז דער גט כשר. די סיבה איז ווייל מדאורייתא איז דער עיקר נאר דער תורף; און הגם מדרבנן דארף מען לכתחילה שרייבן אויך דעם טופס לשמה, איז א טופס וואס א גוי אדער קטן האט געשריבן נישט ערגער ווי א טופס וואס א כשר'ער איד האט געשריבן שלא לשמה, וואס איז בדיעבד כשר.

הלכה ט"ז (אדער י"ח): שרייבן דעם טופס לכתחילה דורך א חרש, שוטה וקטן

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

מותר להניח חרש שוטה וקטן לכתוב טופס הגט לכתחלה והוא שיהיה גדול עומד על גבן. אבל גוי ועבד אין כותבין הטופס לכתחלה ואפילו ישראל עומד על גבן, שלא התירו לכתוב טפסי גיטין שלא לשמה אלא מפני תקנת הסופרים.

2. פשט-אויפקלערונג

לכתחילה מעג מען לאזן א חרש, שוטה וקטן שרייבן דעם טופס פונעם גט, בתנאי אז א גדול שטייט איבער זיי ("עומד על גבן"). אבער א גוי און אן עבד טארן נישט שרייבן דעם טופס לכתחילה אפילו אויב א ישראל שטייט איבער זיי, ווייל חז"ל האבן נאר מתיר געווען צו שרייבן טפסי גיטין שלא לשמה צוליב "תקנת הסופרים".

3. חידושים און הסברים

* **וואס ווירקט דער "גדול עומד על גבן" און פארוואס העלפט עס נישט ביי א גוי ועבד?**

* *די שאלה:* צי איז "עומד על גבן" בלויז א פראקטישע זאך (אויפצופאסן אז דער קטן אדער שוטה שרייבט ריכטיג), אדער איז עס א הלכה'דיגע פארבינדונג וואו דער קטן ניצט די דעת פונעם גדול?

* *דער טיפער חילוק צווישן חסרון דעת און הפקעת תורה:* א גוי און אן עבד זענען מיט איין שטאפל נידעריגער און אין אן ערגערן מצב ווי א חרש שוטה וקטן, ווייל זיי זענען "אינם בני תורה" (אינגאנצן אינדרויסן פון דער פרשה). א חרש, שוטה וקטן קענען כביכול "בארגן" און ניצן א טראפ פון דעם גדול'ס דעת. וויאזוי ארבעט עס? אויב א גדול לערנט אויס און "פראגראמירט" א חרש שוטה וקטן זייער גוט דורכ'ן איינ'חזר'ן מיט אים טויזנט מאל וואס צו טוהן, טוט דער קטן עס נישט אויס אייגענער דעת, נאר ער האט פונדעסטוועגן א ביסל דעת אז ער פלאגט זיך אריין און ניצט יענעמ'ס דעת (אויף א נידעריגערן שטאפל, וואס איז גענוג פאר'ן טופס). אבער א גוי און אן עבד קענען נישט נעמען א שטיקל פונעם איד וואס שטייט איבער זיי און זאגן "איך ווער יעצט אביסל אן איד". ממילא העלפט נישט ביי זיי קיין "עומד על גבן" לכתחילה.

* **דער חילוק צווישן די צוויי גירסאות אינעם רמב"ם (מהדורא קמא ובתרא) און וויאזוי דער רמב"ם האט מגיה געווען:**

* לויט דער ערשטער גירסא אינעם רמב"ם (מהדורא קמא, וואו דער רמב"ם האט אין די פריערדיגע הלכות געהאלטן אז מען מעג

יא שרייבן דעם טופס שלא לשמה לכתחילה, און דא שטייט "אלא מפני תקנת הסופרים" – אז דער גאנצער היתר צו שרייבן א טופס שלא לשמה איז נאר א קולא צוליב תקנת הסופרים כדי סופרים זאלן זיך קענען גרייטן פארמולארן, ממילא האבן חז"ל נאר מתיר געווען ביז א געוויסער גרענץ און נישט ביי א גוי ועבד), שטימט דער משך זייער גוט.

* אבער לויט דער שפעטערדיגער גירסא (מהדורא בתרא) וואס דער רמב"ם האט אליין געטוישט (ווייל ער האט פריער פסק'נט אז מען טאר נישט שרייבן א טופס שלא לשמה, האט ער דא אויסגעמעקט דאס ווארט "אלא" און געשריבן "שלא התירו" כתיבת הטופס שלא לשמה), קומט אויס א שוועריגקייט: דער זאץ אליין מאכט נישט אזויפיל זין אין לשון הרמב"ם.

* *כלל אין דעם רמב"מ'ס הגהות:* מער ווי איינמאל זעט מען אז וועו דער רמב"ם איז שפעטער מגיה געווען א הלכה אין א מהדורא בתרא, האט ער נישט איבערגעשריבן דעם גאנצן פרק פון דאס ניי, נאר בלויז געטוישט א ווארט אדער צוויי (דא האט ער ארויסגענומען דאס ווארט "אלא"), און דערפאר איז אמאל איבערגעבליבן א זאץ וואס ליינט זיך אביסל מאדנע.

* **דער תוכן פון דער הלכה לויט ביידע גירסאות (א חומרא, נישט קיין קולא):** לכל הדעות קומט דער רמב"ם דא צו זאגן א חומרא, נישט קיין קולא. מען וואלט געקענט מיינען אז אויב דער טופס דארף נישט זיין לשמה, קען מען עס לאזן מאכן אפילו דורך א מאשין אדער א חרש שוטה וקטן אליין אן אן עומד על גביו. דערפאר זאגט דער רמב"ם אז מען דארף יא א גדול עומד על גביו (וואס דאס מאכט עס ממש לשמה):

* *לויט דער ערשטער גירסא:* ווייל דער גאנצער היתר צו שרייבן א טופס שלא לשמה איז נאר א קולא משום "תקנת הסופרים", ממילא בלייבט נאך אלץ א סיבה אז מען דארף עס בעצם מאכן לשמה וואו עס לאזט זיך, דערפאר פאדערט מען אן עומד על גביו.

* *לויט דער צווייטער גירסא ("שלא התירו"):* וויבאלד מען האט בכלל נישט מתיר געווען צו שרייבן דעם טופס שלא לשמה, איז דאך כל שכן אז מען מוז האבן א גדול עומד על גביו כדי עס זאל זיין לשמה.

הלכה י"ט (אדער סוף פרק): כתיבת וחתימת הגט בשבת ויום טוב

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

הכותב גט בשבת או ביום הכיפורים בשגגה ונתנו לה, הרי זו מגורשת. כתבו וחתמו בו ביום טוב בזדון ונתנוהו לה, אינה מגורשת, שהרי העדים פסולין מן התורה. כתבו ביום טוב בזדון ונמסר לה בפני עדים כשרים ביום טוב... פסול מדרבנן.

2. פשט-אויפקלערונג

אויב מען האט געשריבן און געחתמ'עט א גט שבת אדער יום כיפור בשוגג און עס איר איבערגעגעבן, איז דער גט כשר און זי איז מגורשת. אויב מען האט עס געשריבן און די עדים האבן גע'חתמ'עט במזיד – אפילו נאר אין יום טוב (וואס איז גרינגער פון שבת און יום כיפור ווייל עס האט נישט קיין כרת) – איז זי נישט מגורשת מדאורייתא, ווייל די עדים זענען פסול מן התורה צוליב דעם חילול יום טוב. אבער אויב נאר דער סופר האט עס געשריבן ביום טוב במזיד, און עס איז איבערגעגעבן געווארן פאר כשר'ע עדים ביום טוב, איז דער גט פסול נאר מדרבנן.

3. חידושים און הסברים

* **דאס ארט פון דער הלכה:** עס איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם ברענגט אריין די הלכה דא (אין די הלכות פון כתיבת הגט און לשמה), כאטש בעצם האט עס צו טוהן מיט די הלכות פון כשרות העדים און נישט מיט לשמה.

* **דער חילוק צווישן שוגג און מזיד ביי די עדים:** וועו זיי שרייבן און חתמ'ענען בשוגג, אפילו אום שבת און יום כיפור, ווערן נישט דער כותב און נישט די עדים פסול, ווייל זיי ווערן נישט קיין רשעים דורך א שוגג. אבער במזיד, אפילו ביום טוב (וואס איז שוואכער ווי שבת ווייל עס איז נישטא קיין כרת), ווערן די עדים וואס חתמ'ענען באלד פסול מן התורה אלס רשעים (מחלל יום טוב), און עדים מוזן זיין כשר'ע ערליכע אידן.

* **דער חילוק צווישן דעם סופר (כותב) און די עדים ביי מזיד:** פארוואס אין דעם צווייטן פאל – וואו דער סופר האט געשריבן דעם גט ביום טוב בזדון (און עס איז נמסר געווארן פאר כשר'ע עדים) – איז דער גט נישט פסול מדאורייתא נאר מדרבנן?

* עדים ווערן פסול מדאורייתא מיט יעדער עבירה במזיד (אפילו חילול יום טוב, און אפילו בצנעא). אבער דער כותב הגט דארף נישט האבן די כשרות פון עדים; ער ווערט פסול מדאורייתא צו שרייבן א גט נאר אויב ער ווערט א "כגוי לכל דבריו", און דאס איז נאר וועו ער איז א מחלל שבת בפרהסיא.

* דא אבער איז ער נישט געווארן כגוי לכל דבריו, צוליב צוויי סיבות: (א) ער האט עס געטוהן ביום טוב און נישט אום שבת (א מחלל יום טוב ווערט נישט כגוי לכל דבריו); (ב) עס איז געווען במזיד אבער נישט בפרהסיא. לויט דעם קומט אויס אז אפילו אויב דער סופר וואלט עס געשריבן אום שבת במזיד אבער בצנעא (אן פרהסיא), וואלט אויך געווען דער זעלבער דין אז מדאורייתא איז דער גט כשר.

*** פארוואס איז דער גט פסול מדרבנן וועו דער סופר שרייבט ביום טוב בזדון?**

* *ערשטער צד (אפגעווארפן):* מען האט צוערשט געוואלט זאגן אז דער פסול מדרבנן איז צוליב דעם וואס עס איז "נמסר לה בפני עדים כשרים ביום טוב", און חז"ל האבן גוזר געווען אז מען איז נישט דן און מען מאכט נישט קיין קנינים אדער גירושין און קידושין אום שבת ויום טוב (ווי אין הלכות שבת אז מען איז נישט מקדש אום שבת).

* *צווייטער צד (דער ריכטיגער טעם):* דער פסול מדרבנן ליגט אין דעם כותב אליין – צוליב א חסרון אין זיין "נאמנות". דער סופר דארף דאך האבן א נאמנות אז ער האט געשריבן דעם גט לשמה. וויבאלד ער האט מחלל יום טוב געווען במזיד, איז ער א רשע און האט נישט קיין נאמנות לומר אז ער האט עס געשריבן לשמה.

* *קשיא ותירוץ אויף דעם טעם:* אויב ער איז א רשע און האט נישט קיין נאמנות, פארוואס איז דער גט פסול נאר מדרבנן און נישט מדאורייתא? דער תירוץ איז אז מיר רעדן דא אז מענטשן זענען געזעסן דארט און מען האט צוגעזען ווי ער שרייבט עס לשמה (דערפאר איז מדאורייתא נישטא קיין חסרון), אבער מדרבנן האט מען עס פארט גע'פסל'ט וויל עס פעלט אין זיין אייגענעם נאמנות.

* **[דיגרעסיע: ווערטל]:** אויפ'ן חשבון פון געבן א גט אין יום טוב ווערט געזאגט א ווערטל: זי האט אים געהייסן קויפן נייע שיך לכבוד יום טוב, גייט ער און גיט איר א גט אנשטאט קויפן שיך... (ער פארקויפט איר א שיך / יעדן יום טוב דארף ער געבן א גט).

תמלול מלא

הלכות גירושין פרק ג' – די הלכות פון כתיבת הגט לשמה

הקדמה: דער אינהאלט און סדר פונעם פרק

ר' יצחק: [[#1]] רבותי, היינט לערנען מיר פרק ג' פון הלכות גירושין. יא, דער דריטער פרק פון הלכות גירושין. דער רמב"ם האט אנגעהויבן הלכות גירושין, וויאזוי מען לערנט ארויס אלע – די צען וויכטיגסטע הלכות, דאורייתא'דיגע הלכות פון גט – וויאזוי מען לערנט עס אלעס ארויס פון בערך איין פסוק.

מיר זענען שוין אין דעם פריערדיגן פרק איבערגעגאנגען די ערשטע פאר זאכן פון וואס מען האט דארט ארויסגעלערנט פון יענע פסוקים: דאס איז אז עס דארף זיין ברצון האיש, און וויאזוי ער איז מצוה פאר דעם, יא, און וויאזוי מען שיקט שלוחים – ס'טייטש, אלעס זאל זיין רצון.

און יעצט גייען מיר גיין... מיר האבן ארויסגעלערנט פון דעם ווארט "**וכתב לה**" אז עס דארף זיין געשריבן לשמה. דער גט דארף זיין געשריבן לשם – נישט נאר לשמה פון איר, נאר לשם דעם מאן וואס איז מגרש, די פרוי וואס ווערט מתגרש, מיט אלע דיטעילס, אלעס דארף זיין געשריבן לשמה.

דאס איז דער עיקר פון דעם פרק. ס'קומט שוין מיט דעם וועמען מיר קענען טראסטן אז ער קען שרייבן לשמה. איינמאל מיר פאדערן לשמה, ווערט דא אסאך נייע ריקווייערמענטס אז ס'דארף זיין א סופר וואס איז א בר דעת וכדומה; וועט זיין דא די הלכות. און געוויסע טעותים וואס מאכט עס אויס לשמה – ס'איז נישט געשריבן געווארן פאר דער ריכטיגער פרוי. דאס גייט זיין אין דעם פרק.

לכאורה, טראכטן דעם סדר. דער סדר לכאורה איז זייער פשוט: מ'הייבט אן צו שרייבן דעם גט, ער גייט אויפ'ן סדר המעשה לכאורה דא. קודם מאכט מען זיכער אז דער מאן הייסט שרייבן דעם גט. יעצט, כאילו דער סופר הייבט אן צו שרייבן דעם גט, דארף מען וויסן וויאזוי מ'שרייבט עס, און מ'דארף עס טוהן, פארשטייסטו? די אלע הלכות וואס מאכט פשוט דאס שרייבן דעם גט, אז ס'מיינט לשם דעם מענטש, לשם דעם... וויסטו? ממילא, אזוי מיין איך איז דער סדר. מאכט סענס? יא.

אדער ס'קען זיין אז דער סדר הפסוק: "**והיה אם לא תמצא חן בעיניו**" זאגט אז דעם מאנ'ס רצון; "**וכתב לה**" איז די לשמה, "וכתב לה". איך געדענק, מען האט דאך שוין געלערנט פון "וכתב" בעצם אז ער שרייבט, יא. אקעי, אבער דאס ווארט "לה", אפשר דאס ווארט "לה". זייער גוט. יא.

הלכה א': דער גדר פון כתיבה לשמה און די פיר שטאפלען פון שלא לשמה

זאגט דער רמב"ם אזוי:

> "**כל גט שנכתב שלא לשם האיש המגרש**" – ס'איז נישט געשריבן לשם האיש המגרש – "**ולשם האשה המתגרשת, אינו גט.**"

וואס מיינט דאס "שלא לשם"? גייט יעצט דער רמב"ם ארויסגיין מסביר זיין, וואס קען אלץ מיינען דאס ווארט "שלא לשם" פון עפעס. ווייל מיר האבן למשל געהאט, מיר האבן שוין געהאט די סארט שאלה ביי אנדערע מצוות – טייטש צו מתעסק, מכוון, כוונה ביי תפלה. וואס מיינט "לשם", שרייבן עפעס לשם?

זאגט דער רמב"ם אזוי, "**כיצד**": [[#2]] "לשם" איז טייטש "עבור", יא? רייט, בשביל, עבור אדער בשביל, יא. לשם איז טייטש בשביל. יא, די כוונה בשבילו, עבורו, ביקאוז וווּ הים – נישט בגללו, פאר אים. רייט, אויפ'ן גאר פשוט'סטן וואלט מען געזאגט אזוי ווי עס איז קאסטום פאר זיי, לאפוקי מ'שרייבט ספרים און נאכדעם פארקויפט מען עס. רייט, רייט, דאס איז דאס פשוט'ע, יא. רייט, רייט, רייט, יא.

1. סופר שכתב גט ללמד או להתלמד

סאו, יעצט גייט דער רמב"ם זאגן, וואס קען מיינען שלא לשמה? דא מיינסטו די גראבסטע שלא לשמה איז: איינער האט עס געשריבן – איינער נייט בעקיטשעס נישט פאר זיך, ער גרייט אן בעקיטשעס – איז אויך דא אזא געדאנק אז א מענטש זאל שרייבן אסאך גיטין, און נאכדעם וועט מען זען וועט ווייל עס קויפן, אדער וועט ווייל עס דא.

> "**סופר שכתב גט ללמד**" – זיך אויסצולערנען וויאזוי מ'שרייבט א גט – "**או להתלמד**" – ס'טייטש אויסלערנען א

תלמיד, אדער זיך אויסלערנען – **"ובא הבעל ומצא שם"** – ער האט געטראפן דארטן – **"שנכתב בגט"** – וואו, דער בעל קומט אן צו דעם פלאץ און ער טרעפט, פערפעקט, זיין נאמען מיט זיין ווייב'ס נאמען! ממש, ער זאגט סיעתא דשמיא – **"שנכתב בגט כשמו"** – דער נאמען איז אזוי ווי זיין נאמען, און דער שם האשה איז **"כשם אשתו"**, און ס'איז אפילו די זעלבע שטאט, **"וכשם עירו"** – געוואלדיג! – **"ונטלו"** – ער האט עס גענומען – **"וגירש בו"** – און ער איז מגרש געווען מיט דעם – **"אינו גט."**

פארוואס? ווייל ווען דער מענטש האט עס געשריבן, האט ער עס געשריבן ללמד אדער להתלמד. טייטש, ס'איז נישט געשריבן געווארן לשם גט בכלל, ס'איז געשריבן געווארן לשם לימוד. אמת, אבער איך וויל נאר זאגן קלאר: "לשם" מיינט נישט זיין נאמען. ס'שטייט זיין נאמען, אבער ס'איז נישט פאר אים, פאר יצחק בן שלמה, הועווער דעט איז. יא.

"יתר על זה", מער פון דעם: ס'איז נישט געשריבן געווארן לשם גט, ס'איז געשריבן געווארן לשם פרעקטיסן א גט, ס'איז נישט געשריבן געווארן לשם ניצן פאר א גט. רייט, רייט, רייט. ענליך צו דעם האבן מיר עס געהאט ביי א סופר וואס שרייבט א ספר תורה און ער ליינט עס פאר בשעת מעשה, אזא מין זאך, יא.

2. כתב לגרש את אשתו ומצאו בן עירו

> **"יתר על זה"** – ס'איז יא געשריבן געווארן לשם גט, א מענטש האט געשריבן א גט פאר זיין ווייב – **"כתב לגרש את אשתו"** – קומט א צווייטער מענטש – **"ומצאו בן עירו ואמר לו"** – "וואו, איך האב די זעלבע צרה ווי דו, פערפעקט! – **'שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך'**, לאמיר נעמען דיין גט" – **"וגירש בו"** – און ער איז געגאנגען און מגרש געווען מיט זיין חבר'ס גט, וואס העפענס טו בי אז ס'האט די זעלבע נעמען, איז – **"אינו גט"** – ער איז נישט קיין גוטער גט – **"אף על פי שנכתב לשם גירושין."**

אפילו דא איז עס שוין יא געשריבן געווארן לשם גט, פאר א גט, אבער ס'איז נישט געשריבן געווארן פאר דיין גט, לשם האיש המגרש והאשה המתגרשת; ס'איז אן אנדערער.

3. שתי נשים ששמותיהן שוין – כתב לגרש את הגדולה וגירש את הקטנה

"יתר על כן", דא גייט ער זאגן מער, אפילו ווען ס'איז נאנטער, ס'איז מער לשמה. ס'איז פאר דעם מאן און זיין ווייב, אבער נישט די ווייב. סאו ס'איז ממש לשם האיש, אבער נישט עקזעקטלי לשם האשה.

> **"יתר על כן, מי שיש לו שתי נשים ששמותיהן שוין"** – א מענטש האט צוויי ווייבער מיט די זעלבע נעמען – **"וכתב לגרש את הגדולה"** – ער האט געשריבן א גט צו גט'ן די גרעסערע פון די צוויי רחל'ס, און נאכדעם – **"ונמלך"** – האט ער זיך מיישב געווען – **"וגירש בו את הקטנה"** – ער האט געטוישט זיין מיינד: "ווייסטו וואס? איך וועל ענדערש גט'ן די קטנה."

נעבעך א שווערע דילעמע, א מענטש קען נישט מפרנס זיין צוויי ווייבער, ער דארף איינע פארשיקן; דער, יענער, דער, יענער, ער קען זיך נישט מיישב זיין. די לעצטע מינוט האט ער מגרש געווען די קטנה, אבער ס'איז געשריבן געווארן פאר דער גדולה. פשט אזוי: פאר דעם איש המגרש, אבער ס'איז פאר דער צרה פון דער אשה המתגרשת, ס'איז נישט פאר איר.

> **"אף על פי שנכתב לשם האיש המגרש"** – אבער – **"לא נכתב לשם זו שנתגרשה בו."**

סאו ער זאגט אז די לשמה איז זייער ספעציפיש, ס'דארף זיין די אלע דריי תנאים: לשם גיטין, און לשם דעם איש, און דער אשה.

זייער אינטערעסאנט, וואס הייסט, ביי די אלע קעיסעס הייבט זיך אן אז ס'שטייט דער נאמען, ווייל דאס איז פשוט; דאס אז ס'דארף שטיין זיין נאמען און איר נאמען, דאס האט מען שוין לכאורה געזאגט פאר דעם, דאס אז עס דארף זיין דער נאמען. רייט.

4. כתוב לאי זו שארצה אגרש בו (שאלת ברירה)

יעצט גייט קומען דער מערסטער עקסטרים קעיס, וואס איז ממש לשם, אבער ס'פעלט נאך אלץ. זאגט דער רמב"ם אזוי:

> **"יתר על כן, אמר לסופר"** – דער מאן זאגט פאר דעם סופר – **"כתוב"** – שרייב א גט פאר איינע פון די צוויי ווייבער – ער האט צוויי ווייבער מיט דעם זעלבן נאמען, יא, רייט, רייט, ס'איז נאך א לעוועל פון דעם – **"לאי זו שארצה אגרש בו"** – וועל איך מאכן א דעסיזשען וועלכע פון די צוויי ווייבער איך וועל געבן – **"וכתב הסופר על דעת זו"** – דער סופר האט עס געשריבן על דעת דעם געדאנק.

וואס דאס ווערט געפונען אזוי ווי ברירה: שפעטער גייט נתברר ווערן וועלכע רחל מ'האט געמיינט, אזא "יש ברירה" מ'וואלט קענען זאגן אזוי.

> **"וגירש בו אחת מהן"** – דא ווערט שוין מער קאמפליצירט – [[#3]] **"הרי זו ספק גירושין."**

דא איז דאך שוין יא לשם גירושין, לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת, נאר דאס ווער עס איז די אשה המתגרשת איז נאך געבליבן אפן צו דעם שפעטערדיגן בירור. אבער ס'פעלט אין דער לשמה, אבער ס'איז נישט אינגאנצן אויכעט אז ס'זאל זיין א גט בטל מן התורה, דארף מען מחמיר זיין. ס'ווערט א ספק גירושין.

ס'טייטש אז ער זאגט אז אין אנדערע גירסאות שטייט **"הרי זה גט פסול"**, יא? אבער דער געדאנק איז אז ס'איז פסול מדרבנן. ווייל דעם רמב"ם'ס לשון דא איז א גאנצע צייט "פסול" אדער "אינו גט". איז דאך למעשה ביי ביידע פעלער דארף מען נאך א גט, אויב וויל מען סיי מחמיר זיין אז זי איז א גרושה און סיי זי קען נישט חתונה האבן מיט א צווייטן מיט דעם גט. אקעי, מ'דארף גיין לחומרא, דאס וואס געשעט בכלל וועט ס'איז דא א פסול דרבנן, רייט.

הלכה ב': העברת קולמוס לשמה אויף א גט שנכתב שלא לשמה

[[#4]] זאגט דער רמב"ם, יעצט וויל דער רמב"ם זאגן נאך א דין אין דעם, אז דאס לשמה מיינט אז ממש דאס גאנצע שרייבן, די גאנצע ארבעט פון שרייבן דארף זיין לשמה.

"וכל גט שכתבו שלא לשמה" – מיינסטו אז מ'קען עס נאכדעם פיקסן און אזוי ווי אריינפילן נאך טינט, און דאס מאל זאל עס זיין לשמה? דאס איז א גערם! ס'איז שוין געווען אן אמת'דיגער גט פארדעם, הייסט עס א גט וואס מ'האט געשריבן שלא לשמה. סאו דא זאגט דער רמב"ם:

> **"וכל גט שכתבו שלא לשמה, אף על פי שהעביר עליו קולמוס"** – ער האט אויף דעם נאכאמאל איבערגעשריבן – **"לשמה"** – וואס לגבי אנדערע הלכות הייסט דאס ווי פריש געשריבן? ווייס איך נישט, אבער – **"אינו גט"** – דאס הייסט נישט א גט.

חילוק צווישן גט און כתיבת השם אין סת"ם לויט רבי יהודה

ביי וועלכער זאך העלפט יא העברת הקולמוס? ער וויל דאך דא זאגן עפעס, יא? מ'קען עס אנקוקן ווי פריש געשריבן. ביי סת"ם איז דא עפעס א דין פון העברת הקולמוס לשמה? דרייט אייך אויס ווייטער.

שטייט אין... די גמרא זאגט: אפילו רבי יהודה – מיין משנה זאגט: אפילו רבי יהודה – גבי כתיבת השם אז לשם השם, אז דא איז נישט גוט ווייל די גמרא זאגט **"כריתות בעינן וליכא"**, לכתחילה. העברת קולמוס קען מען בקדושת השם: אויב ער האט פארגעסן צו זאגן אז מ'איז מכוון לשם השם, קען ער איבערשרייבן דעם זעלבן שם מיט דער קדושה, אזוי בשיטת רבי יהודה. אבער ביי א גט איז רבי יהודה מודה אז עס ארבעט נישט.

ס'זעט עפעס אויס אזוי ווי פאר רבי יהודה אז... איך ווייס נישט, מ'זאל נישט סתם ווארפן סברות, אבער ביי כתיבת השם איז עפעס אן ענין פון כבוד השם אז מ'זאל שרייבן מיט א לשמה – האט מען יעצט געגעבן כבוד. אבער דא איז עס דאך א פארטיגער גט, דו האסט גארנישט געטוהן יעצט.

אויב איך וואלט דאס געשריבן, וואלט איך געשריבן עפעס אנדערש. איך וואלט גע'טענה'ט – איך האב נישט דא די מפרשים – איך וואלט געטראכט עפעס אזוי: ס'איז אזוי ווי "ברוך שם כבוד מלכותו" נאכ'ן זאגן דעם שם. האסטו יעצט מכבד געווען דעם שם, האסטו יעצט נאכאמאל דעם זעלבן שם געגעבן חשיבות מיט'ן עס געבן לשמה – "מקדשו", וועגן דעם לשון "מקדשו".

איך פארשטיי נישט, ס'הייסט, העברת הקולמוס מיינט דאך אז מ'האט איבערגעשריבן נאכאמאל די זעלבע זאך. ניין, אויב וואלט די צווייטע געווען א פול שיינע אות, איז אזוי ווי: וואס גייט עס אן אז ס'איז נישט געשריבן געווארן אויף א ריינעם פעיפער? אבער העברת קולמוס מיינט דאך נאר אביסל אנפילן, נאכאמאל געבן... העברת קולמוס מיינט אז דאס צווייטע מאל איז אויך געשריבן מיט די דיני כתיבה? איך ווייס נישט. העברת קולמוס איז, ניין? ניין, ניין, העברת הקולמוס טייטש איבערגעשריבן. אהא.

און געווענליך, אזוי, דו מוזט, לאמיר זאגן ביי אן אנדער פלאץ קען עס זיין, וואס? דו האסט געשריבן די פולע צווייטע לעיער, האסטו רייט. ביי א גט העלפט נישט א צווייטע לעיער, דאס איז עפעס דער טייטש, איך ווייס נישט פארוואס. עס האט באקומען א נאמען "גט" נאכדעם וואס דאס ערשטע מאל איז געווען געענדיגט. ס'האט באקומען א נאמען אז דאס איז א גט שלא לשמה. אקעי. לאמיר גיין ווייטער.

הלכה ד': די הלכה פון "גט ישן"

צי האט גט ישן א שייכות מיט לשמה?

נאך אן ענין פון כעין לשמה, איך ווייס נישט צי ס'איז ממש א שאלה פון לשמה, אבער נאך אן ענליכע זאך. יא, גט ישן. יא? יא, אויך, איך ווייס נישט וואס איז דער קאז מיט דעם ענין, אבער איך האב נישט געזען דעם קשר צווישן דעם און דעם לשמה.

זאגט דער רמב"ם: **מי שכתב גט לגרש את אשתו**, קען זיין אז ס'איז נישט לשם גירושין פון דער פרוי, ווייל אינצווישן... אבער ס'דארף זיין א דירעקטקייט? איך מיין, דאס הייסט דען לשמה? ס'דארף זיין... פון יעצט דארף איך עס וואטשן, איך מיין? אקעי, לאמיר לערנען.

אקעי, **מי שכתב גט לגרש את אשתו**, געשריבן א גט צו מגרש זיין זיין ווייב, **ונמלך ולא גירשה**, האט זיך מיישב געווען. געווענליך מיט וועמען איז מען זיך מיישב? מיט דער ווייב. יא, **אזל ואמלך**, מיט וועמען? **בדביתהו**. מיט וועמען איז זיך אן איד נמלך? מיט זיין נאנטסטער, איינער וואס האט זיינע אינטערעסן. סאו, **ונמלך**, ער האט זיך מיישב געווען מיט איר, און זי האט געזאגט: גיב מיר נישט א גט, איז **ולא גירשה, ונתייחד עמה אחר שכתבו לה**, ער האט זיך מתייחד געווען מיט איר נאך דער כתיבת אריינגיין, וואס? דו האסט געשריבן א פולע צווייטע לעיער הייסט עס. ביי גט העלפט נישט א צווייטע לעיער, דאס איז עפעס דער טייטש.

ר' יצחק: דו האסט גארנישט געטוהן יעצט. איך וואלט געשריבן עפעס אן אנדערס, איך וואלט גע'טענה'ט – איך האב נישט דא די אינפארמאציע – איך וואלט געזאגט עפעס אזוי: ס'איז אזוי ווי "ברוך שם כבוד מלכותו" נאכ'ן זאגן דעם שם. זאג, האסטו יעצט מכבד געווען דעם שם? האסטו יעצט נאכאמאל דעם זעלבן שם געגעבן חשיבות מיט'ן עס געבן לשמה? "בקדשו", וועגן דעם איז דאס לשון "בקדשו". נישט טראכטן, איך פארשטיי נישט.

דאס הייסט, העברת הקולמוס מיינט דאך אז מ'האט איבערגעשריבן נאכאמאל די זעלבע זאך. ניין, אויב וואלט דער צווייטער געווען א פול שיינער אות, איז אזוי ווי: וואס גייט מיר אן אז עס איז נישט געשריבן געווארן אויף א ריינעם פעיפער? אבער העברת הקולמוס מיינט דאך נאר אביסל אנפילן. נאכאמאל געבן... העברת קולמוס מיינט אז דאס צווייטע מאל איז אויך געשריבן מיט די דיני כתיבה? איך ווייס נישט. העברת הקולמוס איז, ניין? ניין, ניין, העברת הקולמוס טייטש איבערגעשריבן. אהא.

און געווענליך, אזוי, דו מוזט, לאמיר זאגן ביי אן אנדער פלאץ קען עס זיין, וואס? דו האסט געשריבן די פולע צווייטע לעיער, דאס איז עפעס דער רייט. ביי א גט העלפט נישט א צווייטע לעיער, דאס איז עפעס דער טייטש, איך ווייס נישט פארוואס. עס האט באקומען א נאמען "גט" נאכדעם וואס דאס ערשטע מאל איז געווען געענדיגט. ס'האט באקומען א נאמען אז דאס איז א גט שלא לשמה. אקעי. לאמיר גיין ווייטער.

הלכה ד': די הלכה פון "גט ישן"

צי האט גט ישן א שייכות מיט לשמה?

נאך אן ענין פון כעין לשמה, איך ווייס נישט צי ס'איז ממש א שאלה פון לשמה, אבער נאך אן ענליכע זאך. יא, גט ישן. יא? יא, אויך, איך ווייס נישט וואס איז דער קאז מיט דעם ענין, אבער איך האב נישט געזען דעם קשר צווישן דעם און דעם לשמה.

זאגט דער רמב"ם: **מי שכתב גט לגרש את אשתו**, קען זיין אז ס'איז נישט לשם גירושין פון דער פרוי, ווייל אינצווישן... אבער ס'דארף זיין א דירעקטקייט? איך מיין, דאס הייסט דען לשמה? ס'דארף זיין... פון יעצט דארף איך עס וואטשן, איך מיין? אקעי, לאמיר לערנען.

אקעי, **מי שכתב גט לגרש את אשתו**, געשריבן א גט צו מגרש זיין זיין ווייב, **ונמלך ולא גירשה**, האט זיך מיישב געווען. געווענליך מיט וועמען איז מען זיך מיישב? מיט דער ווייב. יא, **אזל ואמלך**, מיט וועמען? **בדביתהו**. מיט וועמען איז זיך אן איד נמלך? מיט זיין נאנטסטער, איינער וואס האט זיינע אינטערעסן. סאו, **ונמלך**, ער האט זיך מיישב געווען מיט איר, און זי האט געזאגט: גיב מיר נישט א גט, איז **ולא גירשה, ונתייחד עמה אחר שכתבו לה**, ער האט זיך מתייחד געווען מיט איר נאך דער כתיבת

הגט. אם נתייחד איז אזוי ווי מיר זענען חושש אז ס'איז געווען א ביאה, און **אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות**, און מיר האבן זיך פאר... אקעי.

לא יגרשנה באותו הגט הישן פעם אחרת כשירצה לגרשה, וועט ער וועט זיך יא מיישב זיין, קען ער נישט ניצן דעם זעלבן גט, ווייל ווען ער האט זיך מתייחד געווען מיט איר איז אזוי ווי מופקע געווארן, איז בטל געווארן דער פריערדיגער גט. ס'איז דא אן ענין פון לשמה? איך זע נישט אז עס האט מיט לשמה.

ואם גירשה באותו הגט הישן, אה, זאגט דער רמב"ם: **לא יגרשנה** מיינט אז ס'איז מדרבנן. די רבנן האבן געזאגט **לא יגרשנה. ואם גירשה באותו הגט הישן הרי זו מגורשת**, ס'טייטש אז מן התורה הייסט דאס א גט. פארוואס? ווייל ס'איז געשריבן געווארן לשם דעם איש, לשם דער אשה, לשם גירושין. דאס אז אינצווישן זענען זיי געווארן צוריק פרענדס, פסל'ט עס נישט, נאר וואס דעמאלטס זאל מען עס נישט טוהן לכתחילה.

דייקנות אין די ווערטער "והרי ניתן לה עתה בעדים כהלכתו"

זאגט דער רמב"ם: **ואם גירשה באותו הגט הישן הרי זו מגורשת ותינשא בו לכתחילה**, זי מעג אפילו חתונה האבן. ס'טייטש, די חכמים זאגן נישט אז מ'דארף איבערמאכן דעם גט. **שהרי נכתב לשמה והרי ניתן לה עתה בעדים כהלכתו**, סיי ס'איז געשריבן געווארן לשמה, און סיי...

פארוואס דארף מען צולייגן דאס ווארט "עדים"? ער מיינט מסתם צו זאגן אז דער עיקר איז דאך די עדי מסירה. יא, יעצט האט מען עס געגעבן גוט, ס'שטערט נישט אז ס'איז פון נעכטן. **שהרי נכתב לשמה** איז געווג, מיר ווייסן דאך אז אלע אנדערע זאכן זענען געווען כשר, אויב נישט איז דאך פשוט אז ס'איז נישט געווען קיין גוטער גט, וואס איז שייך, אקעי. ניין, אפשר מיינט עס צו זאגן אז די עדי חתימה – טאקע נאך די עדי חתימה איז געווען עפעס א ייחוד, אבער ס'איז דאך דא עדי מסירה. ס'האט זיכער עפעס צו טוהן מיט די עדי חתימה, אבער, אקעי. [[#2]] ס'טייטש, בדיעבד איז עס גוט, אבער לכתחילה זאל מען עס נישט טוהן.

דער טעם פון "גיטה קודם לבנה"

זאגט דער רמב"ם: **ולמה לא יגרש בו לכתחילה?** פארוואס זאל מען טאקע נישט מגרש זיין לכתחילה? זאגט דער רמב"ם: **גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה.** די סיבה איז עפעס אן אנדער זאך. אין דעם שטר שטייט דאך דער דעיט וואס מ'האט געשריבן אריידזשינעלי, און דאס איז געווארן אפגעשטופט מיט דעם **נתייחד עמה**, ער האט דאך נאך געהאט א בעיבי אינצווישן. ניין, דאס איז דאס ווארט? אוודאי. אה, זיי זענען זיך מתייחד, ס'קען דאך זיין אז זיי האבן געווואוינט אינצווישן, און פלוצלינג גייען דא ווערן שאלות. ס'גייט זיין א בעיבי וואס איז געבוירן נאכ'ן גט. ס'וועט זיין גרויסע בושות.

ס'טייטש, דאס קינד גייט נישט זיין קיין ממזר, אבער ס'וועט זיין גרויסע בושות. אדער ס'קען יא זיין א ממזר אויב... ניין, ס'איז נישט קיין ממזר. ניין. איך מיין אז ס'איז נישט שייך. פארקערט, ער וואוינט דאך יא מיט איר נאכדעם. **יאמרו**, ס'טייטש, ניין, ס'גייט זיין בושות פאר דעם קינד. ס'איז נישט קיין, אזוי ווי דו זאגסט, ס'איז נישט קיין חסידישע זאכן, זיי זענען דאך ערליכע אידן. האבן די חכמים געזאגט, לכתחילה טאר מען דאס נישט טוהן. נו.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל אסאך מאל ווען די חכמים מאכן א גזירה, מאכן זיי עס מיט א שטארקייט. ווייל דער רמב"ם זאגט דא: אפילו **תינשא בו לכתחילה**, ס'טייטש, נישטאמאל איז מען מחייב צו מאכן נאך א גט לחומרא. אינטערעסאנט, ס'איז דא פלעצער וואו די חכמים זענען... ווען דאס ווארט בדיעבד און לכתחילה קומט אריין, און ווען די חכמים מאכן א גזירה, איז עס א גזירה. שוין.

הלכה ה'–ו': שרייבן א גט פאר דער חתונה – פנויה, ארוסה, און יבמה

א גט פאר א פנויה ("לכשאשאנה אגרשנה בו")

זאגט דער רמב"ם ווייטער: **אמר לסופר כתוב גט לפלונית.** דאס איז שוין אן ענין פון... ניין, דאס מיינט דאך אן ענין פון לשמה, דאס איז מער נאנט צו לשמה. ניין, די פריערדיגע נישט, ווייל די פריערדיגע איז עפעס אזוי ווי דער לשמה ווערט נישט פוקע ווען זיי זענען פרענדס. ס'מיינט, ס'איז דאך ווייטער... לשמה איז דאך גוט. און דו פארשטייסט אז ס'איז אלץ א משפחה פון דער זעלבער זאך, פארשטייסט?

זאגט דער רמב"ם: **אמר לסופר כתוב גט לפלונית יהיה עמי.** אויב א מענטש זאגט פאר א סופר: שרייב א גט לפלונית. ס'טייטש, ס'איז דא די און די פרוי, ער האט נאכנישט חתונה געהאט, ער קומט דא א בחור, און ער קומט אריין צום סופר: איך וויל א גט. פאר וועמען? ביסט דאך א בחור! יא, אבער איך פלאן די חתונה צו האבן, סאו איך וויל שוין מקדים זיין. דאס טייטש ממש מקדים זיין צרה למכה. **יהיה עמי**, כ'וועל האלטן ביי מיר דעם גט. **לכשאשאנה**, ווען כ'וועל חתונה האבן מיט דער פרוי, **אגרשנה בו**, וועל איך זי גט'ן. דאס איז א מין מאן א בעטרעיער.

שוין, און מ'האט געשריבן דעם גט. **ונשאה**, ער האט חתונה געהאט מיט איר, און פארשטייט זיך, **וגירשה בו**, נאכדעם האט ער זי גע'גט. אבער, אופס, **אינו גט**. פארוואס? ווייל א גט דארף דאך זיין געשריבן לשם דעם גט, לשם גט. און ווען דער סופר האט געשריבן דעם גט, האט ער נישט געקענט שרייבן לשם גט פון דער פרוי, ווייל די פרוי האט נאכנישט בכלל אפילו חתונה געהאט. ס'איז דאך נישט שייך, אויף דער פרוי איז נישט געווען שייך צו חל זיין א גט. **מפני שלא היתה בת גירושין ממנו כשנכתב גט זה ונמצא כנכתב שלא לשם גירושין.**

ממילא איז עס נישטאמאל מדאורייתא, ס'איז בכלל נישט קיין גט, ווייל דאס הייסט אויך א דרגה פון שלא לשם גט. אבער ער זאגט **אינו גט**. ס'איז די זעלבע מין איידיע ווי שלא לשם גירושין. רייט. סאו דער רמב"ם וואלט געווען געקענט צולייגן: לשם איש המגרש,

לשם אשה המתגרשת, לשם גירושין אלו, אדער אזוי ווי. יא. אבער ס'קען זיין אז מ'דארף נישט צולייגן דעם לעוועל, דער פשט, דאס ווארט איז אז דו קענסט נישט זאגן אז ס'איז לשם גירושין וועז די מעשה איז פעיק. ס'איז פעיק. און לשמה נעמט אויך אריין, דאס קען נישט הייסן לשמה. וועז איינער שרייבט עפעס וואס איז מופרך, הייסט נישט אז ער האט געשריבן עפעס לשמה. אזוי טראכט איך. ס'איז דאך א ליצנות. אה. [[#3]] אזוי זאגט ער. יא, פשט.

א גט פאר אן ארוסה (שיטת הכסף משנה און דער ראב"ד)

אבל אם אמר לו כתוב גט לארוסתי, אבער אויב זי איז שוין אן ארוסה, ער האט זי שוין מקדש געווען, ער האט איר שוין געגעבן קידושין, און ער זאגט נאר **לכשאשאנה אגרשנה בו**, כ'וועל זי גט'ן נאך די נישואין, נאכדעם **וכנסה**, ער האט געמאכט נישואין, **וגירשה בו**, איז יא **כשר**.

ווייל כ'ווייס אפילו נישט פארוואס נישט, ווייל מ'דארף דאך נאך אירוסין שוין א גט. הגם ס'איז נאך געווען עפעס א מחוסר מעשה, ווייל ער האט דאך עס געמאכט אזוי ווי על מנת – נישט על מנת, נאר **לכשאשאנה**. וואס איז טאקע דער ענין? כ'מיין, וואס זאל זיין די הוה אמינא? ס'איז דאך זייער א פשוט'ע זאך. מיר האבן דאך נאכנישט געלערנט אז די נישואין זאלן בכלל אויסמאכן. אה.

דער כסף משנה ברענגט צו גמרות אז אויף דעם איז אויך דא דער דין אז לכתחילה טאר מען עס נישט טוהן, די גמרא. אבער דא איז דער ראב"ד שוין, א חילוק איז, דער ראב"ד לייגט צו א תנאי. דער ראב"ד זאגט אז דאס וואס שטייט אז **לכשאשאנה** איז גוט, איז נאר אויב דער זמן הגט איז אחר הנישואין. אויב ס'שטייט דער זמן פון אירוסין איז אויך נישט גוט ווייטער, זאל מען נישט זאגן **גיטה קודם לבנה**. יא, ס'איז א המשך פון דעם ענין פון **גיטה קודם לבנה**. סאו לכתחילה זאל מען נישט. וועגן דעם שטייט עס בלשון, דער רמב"ם רעדט דא א לשון בדיעבד. דער רמב"ם זאגט נישט: "אבל יכול אדם לומר", אזוי לערנט דער כסף משנה אריין פשט אין דעם רמב"ם: **וכנסה וגירשה בו**, בדיעבד **כשר**.

אקעי, ס'איז שווער צו זאגן דאך. דער ראב"ד לייגט צו א תנאי, ס'שטייט נישט אין דעם רמב"ם דער תנאי אז ס'מיינט דוקא דעם זמן. אויב ס'שטייט נישט דער זמן, אויב ס'שטייט דער זמן פון פריער, דעמאלטס צעשניידסטו דעם גאנצן חידוש פון דער הלכה, ווייל ער שרייבט אריין א שפעטערדיגן זמן, **לכשאשאנה**, נאך דער חתונה גייט ער געבן א גט. אה, אה. מאכט סענס אזוי. איך מיין, מ'קען עס אריינלערנען אין דעם לשון פון דעם רמב"ם: **לכשאשאנה**. כאילו, אקעי, ס'איז נישט קלאר אז ער מיינט דא מרמז צו זיין אז דער דעיט איז פאר שפעטער. אקעי, דאס איז וועז ס'פעלט נאך נישואין, און לכתחילה מאכט מען נאכנישט א גט, אבער דאס הייסט יא גוט, ס'הייסט לשם.

א גט פאר א יבמה פאר'ן יבום

אבער ביי א יבמה איז אנדערש. איין לעוועל קשר נאך אירוסין איז א יבמה. אסאך מאל ברענגט מען די הלכה פון אויב מ'איז שוין אין אירוסין, און אויב מ'איז אין א קשר פון יבום. א יבום איז אויך א מין קשר ענליך צו... ס'איז שוואכער ווי קידושין. די זיקה וואס מ'רופט אין דער לומדישער וועלט, די זיקה איז שוואכער ווי אירוסין.

סאו **כתבו ליבמתו**, ער האט געשריבן א גט פאר זיין יבמה, **ואחר שייבמה גירשה בו**, אויך מיט דעם זעלבן חשבון, אז נאך יבום זאל ער קענען האבן א גט, דעמאלטס איז עס א **ספק גירושין**. פארוואס? **הואיל ואינה אשה גמורה כשכתבו.** וועז ער האט געשריבן לארוסתו איז הגם ס'איז נאך דא עפעס טעכנישע זאכן פארוואס ער וויל עס נאכנישט ניצן אדער ער קען עס נאכנישט ניצן, ווייל ער וויל נאך האבן נישואין...

ר' יצחק: א יבום איז אויך א מין קשר ענליך צו... ס'איז שוואכער ווי קידושין, די זיקה וואס מ'רופט אין דער לומד'ישער וועלט. די זיקה איז שוואכער ווי אירוסין.

סאו **"כתבו ליבמתו"**, ער האט געשריבן א גט פאר זיין יבמה, **"ואחר שייבמה גירשה בו"**, אויך מיט'ן זעלבן חשבון, נאך יבום זאל ער קענען האבן א גט, דעמאלטס איז א ספק גירושין. פארוואס? **"הואיל ואינה אשה גמורה כשכתבו"**.

וועז ער האט געשריבן לארוסתו, איז הגם ס'איז נאך דא עפעס טעכנישע זאכן פארוואס ער וויל עס נאכנישט ניצן אדער ער קען עס נאכנישט ניצן ווייל ער וויל נאך האבן נישואין, אבער ס'איז שוין זיין ווייב. אבער יבום איז טאקע שוין דא עפעס א קשר, אבער ס'הייסט נאכנישט זיין ווייב. איז נאר א ספק גירושין. ס'איז טייטש מדאורייתא מ'איז יא מחמיר, ספק. ס'איז טייטש דער מאן וועט איר דארפן געבן פרישע קידושין אויב ער וויל איר צוריקנעמען, יא. ניין, אויך וועגן נאר א תורה וועט מען נישט וואוינען מיט איר, ווייל עס נעמט זיך אן לכאורה אז ס'איז שוין יא געווען א גט. ס'איז דא אסאך מחלוקת'ן וואס דער קשר פון יבום איז. ס'איז א ספק.

הלכה ז': שרייבן טופסי גיטין

דער חילוק צווישן תורף און טופס

שוין, זאגט דער רמב"ם וויטער: א גט האט צוויי חלקים. ס'איז דא דער חלק וואס מ'דארף שרייבן, וואס מ'מוז שרייבן ניי, וואס איז די נעמען פון די מענטשן און די שטאט, און אויך די פאר וויכטיגסטע וועדטער, **"הרי את מותרת"** אזוי ווי דער רמב"ם גייט זאגן. אבער נאכדעם איז דא אסאך לשונות ארום, אזוי ווי אסאך שטרות האבן ענינים פון שטרות. וואס איז דער לשון? סתם אינטערעסאנט, מ'גייט עס דא לערנען. וואס איז דער לשון וואס שטייט אלס אין דעם טופס, וואס שטייט אלס? אקעי, כ'האב נישט אין פראנט פון מיר.

"סופר שכתב טפסי גיטין", סאו אונז האבן דאך יעצט געלערנט אז עס דארף זיין געשריבן לשם. וועלכער חלק פונעם גט דארף זיין געשריבן לשם? ס'איז דא דער עיקר הגט, וואס איז טאקע, וואס ס'שטייט די מעין זאך, אז דער מענטש און די פרוי, און וואו זיי וואוינען, וועדט עס גע'גט. אבער ס'איז דאך דא די איבריגע לשונות, וואס איז מיט די איבריגע לשונות? די איבריגע לשונות

האבן די חכמים געזאגט מ'זאל נישט שרייבן, מ'זאל אויך יענץ שרייבן לשמה, מ'זאל נישט האבן אנגעגרייטע און נאר אריינפילן די וויכטיגע חלקים. מדאורייתא איז עס נישט מעכב, ווייל דער עיקר א דין לשמה דארף זיין אויף דער עיקר כתיבה, כ'מיין אויף דעם עיקר גט, אבער די חכמים האבן געזאגט לכתחילה זאל מען נישט מאכן, אויך נישט די טפסי הגט, דער איבריגער לשון, זאגט דער רמב"ם.

(וואס שרייבט דער רמב"ם? **"סופר שכתב טופס"**)

"סופר שכתב טפסי גיטין", ער האט געשריבן דעם טופס. וואס וואלט מען געזאגט אין אידיש דאס קורצע וואלט פאר טופס? די דרעפט? א דרעפט? קען מען זאגן?

(טופס מיינט די פארמאל, די...)

ניין, ביי דער דרעפט אבער פעלט אבער די ווערטער פון די וואס...

(וואס אויף ענגליש זאגט מען עס די בוילער-פלעיט, דאס וואס איז אלעס דאס זעלבע.)

אה, אקעי.

"והניח", ער האט איבערגעלאזט **"מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן"**, און ער האט איבערגעלאזט דעם ליידיגן פלאץ אויפ'ן שטר, האט ער איבערגעלאזט די פלעצער, און ער האט אויך געלאזט דעם פלאץ וואו מ'גייט נאכדעם צושרייבן **"הרי את מותרת לכל אדם"**, וואס דאס איז דער עיקר הגט, אז די פרוי ווערט מותר. ער האט עס איבערגעלאזט פאר שפעטער, אז ווען ער וועט האבן די טשענס, דעמאלט וועט ער שרייבן **"עד שיכתבם לשם האיש"**, ס'טייטש, אז ווען ס'וועט קומען די ריכטיגע (קומען א מענטש) ס'וועט קומען א מענטש, ער שרייבט, ער וויל זיך... ס'איז דא טעג וועו ס'איז ביזי, סאו וועו ער איז בארעד, שרייבט ער דעם טופס, און וועו ס'וועט קומען דער מענטש, שרייבט ער אריין די אינפארמעישאן, **"לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת"**, און דעמאלטס וועלן חתמ'ענען די עדים לשמו ולשמה.

זאגט דער רמב"ם: **"הרי זה פסול"**, דאס איז פסול מדרבנן. ס'טייטש, ס'איז א גט, אויב מ'האט זיך געג'גט דערמיט איז עס כשר, איז עס א גט, אבער די חכמים האבן גע'אסר'ט אז מ'טאר נישט.

די נוסחאות אינעם רמב"ם און די קשיא אויף תקנת סופרים

אינטערעסאנט, זיי זאגן אז אין די כתבי ידות זעט מען אז דער רמב"ם האט פארדעם געשריבן כשר, **"הרי זה כשר"**, און נאכדעם האט דער רמב"ם געטוישט און געשריבן **"הרי זה פסול"**, ער האט זיך מיישב געווען. און אויך שפעטער גייט נאכאמאל אריינקומען די הלכה. אין די תשובות האט דער רמב"ם א שמועס וועגן דעם.

(און אין די געדרוקטע ספרים אסאך פון זיי שטייט כשר.)

יא.

(דער רמ"א, לבוש ברענגט אזוי דעם נוסח, מפני תקנת סופרים, מתיר לכתוב טפסי גיטין.)

אה, ווייל שפעטער שרייבט אונז דער רמב"ם קלאר מיט א תקנת סופר. אין הלכה י"ח דערמאנט דער רמב"ם די תקנת סופר, אז די חכמים האבן אסאך מאל, מ'איז עס מתיר געווען ווייל ס'זאל זיין גרינגער פאר די סופרים. ס'טייטש, דאס איז זיכער אז מן התורה איז עס מותר, די שאלה איז צי די חכמים האבן געמאכט עני גזירה אקעגן דעם.

> אבער פארוואס זאל איינעם איינפאלן אז ס'איז דא א גזירה אקעגן דעם? מן התורה איז עס גוט, ס'איז דאך אויך גוט פאר דער תקנת הסופרים. ערגעץ איז געווען א צייט אינמיטן וועו מ'האט געזאגט אז ס'טויג נישט, ווייל ס'זעט עפעס אויס ווי ס'איז נישט לשמה אדער וואס? דער חלק שטייט נישט.

וואס האט ער געזאגט פארוואס? יא, יא, יא, עפעס דערמאנט מען זיך. אזוי ווי מ'האט דאך געלערנט, סאו ס'זעט מיר אויס אז אפשר... ניין, ווי איז עס געווען? לאמיר זיך דערמאנען, איך האב עס נישט געזען. ניין, ס'איז נישט אויסגע'דמיונ'ט, אבער וואו איז עס? איך וועל זען אינעווייניג קלאר. **"שיהיה נכתב לשמה"**. קוק ה', די פיפטע זאך: **"שיהיה נכתב לשמה"**. **"שיהיה נכתב לשמה"**... אה, איך מיין אז מ'האט געזען טופס לגבי מחובר. **"אין כותבו במחובר אפילו טופס הגט"**. אה.

ניין, אבער דער רמב"ם זאגט מיר נישט פארוואס די חכמים האבן גוזר געווען, ער זאגט נאר פארוואס מ'האט צוריק מתיר געווען. אדער פארוואס, לויט אונז האבן מיר אז טאקע ס'איז אסור.

> ס'איז א מאדנע זאך, ווייל וועו ס'איז אסור מן התורה, קען מען זאגן די חכמים האבן מתיר געווען משום עפעס א געוויסער תקנה. אבער מן התורה איז עס מותר, און ס'איז דא א תקנה, וואו פעלט נאך דאס שטיקל אז זיי האבן געזאגט אז ס'איז...

מ'רעדט שוין ווייטער, אהה. ער זאגט אז אין פירוש המשניות גיטין זאגט דער רמב"ם, אז א חשש אז מ'וועט שרייבן דעם טופס שלא לשמה, וועט מען אויך שרייבן דעם תורף שלא לשמה. אקעי, זייער גוט. ס'איז דא איין סטעפ איז דא. זעט אויס אז ס'איז געווען איין תקופה וועו די חכמים האבן גוזר געווען אז מ'טאר נישט וועגן א גזירה, אבער שפעטער האבן זיי געזאגט אז מ'זאל נישט גיין מיט דער גזירה צו ווייט.

די פשרה אין הלכה י"ח: חרש שוטה וקטן אקעגן גוי ועבד

זאלסט נישט, ס'טייטש, אז **"הרי זה פסול"**? ניין, וואו זאגט שפעטער דער רמב"ם, שלא... אהה, שפעטער זאגט דער רמב"ם, אין געוויסע פעלער איז מען מקיל אין דעם.

> ס'טייטש, פאר דער סיבה פון שלא לשמה איז פסול, קען איינער וואס איז נישט קיין בר דעת נישט שרייבן. אבער א נישט-בר-דעת וואס האט געשריבן טופס איז יא כשר. פארוואס? ווייל מ'איז נישט אזוי שטארק מחמיר מיט דעם דין אז ס'זאל האבן אלע דינים אז ס'מוז זיין לשמה. יא? כאפסט? א פשרה.

אין הלכה י"ח, מיש ווייטער, שטייט אז מ'דארף זיין א בר דעת צו שרייבן, ווייל נאר א בר דעת קען אין זינען האבן לשמה. אבער א גוי וואס האט געשריבן דעם טופס, איז עס יא כשר... תיקון

סופרים. ניין, **"מותר"**, קוק, **"מותר, והוא שיהיה גדול עומד על גבן"**. אבער א גוי ועבד נישט, נישט קיין חילוק. **"שלא התירו"**, פארוואס האט מען יא מתיר געווען חרש שוטה וקטן? גוי ועבד איז דא אנדערע סיבות אויף וואס ער קען נישט, ווייל ער איז נישט בתורת... פארוואס חרש שוטה וקטן מעג יא? גיי ארויף, אנפאנג. **"מותר להניח חרש שוטה וקטן לכתוב טופס הגט לכתחילה"** אויב איז דא א גדול. פארוואס? דאס איז דאך אויך געשריבן געווארן שלא לשמה! ווייל מפני תקנת הסופרים האבן זיי מתיר געווען! ניין, א גוי ועבד נישט, ווייל אזוי ווייט האבן זיי נישט מתיר געווען.

דארף מען דא אריינגיין דארטן אין דער סוגיא, איך וויל נישט אריינגיין יעצט. אבער דא זעסטו ווי די תקנת סופרים קומט צוניץ, אז דער דין אז ס'דארף זיין לשמה אויך דער טופס, איז נישט אזא שטארקער דין, ממילא חרש שוטה וקטן איז יא גוט.

בירור השיטות אין דער משנה און פירוש המשניות

וואס אין א משנה? נאכאמאל, ס'איז דא א משנה וואס רעדט וועגן חרש שוטה וקטן? דאס ווייס איך, אבער ס'איז אליין פאר דער משנה. **"הכותב טופסי גיטין"**? ניין, נישט דער משנה. אה, **"צריך שיניח"**. **"רבי אליעזר מכשיר"**... רייט, **"צריך לכתוב"**, **"מניח מקומו"**, ביי תקנה. **"רבי יהודה פוסל בכולן"**.

בקיצור, די מעשה איז אז ס'איז נאך דא א גאנצע גמרא וועגן דעם, און כ'האב נישט קיין כח צו לערנען די גמרא. משום תקנת עגונות אדער משום קטטה. אהה, אקעי, ס'איז דא פארשידענע סברות אין דעם. סאו... אקעי, לאמיר זען דא, דא האסטו דעם פירוש המשניות? לאמיר זען דעם פירוש המשניות. גיי צוריק צו וואו מ'איז געווען, נו לאז א רגע זען וואס שטייט דא.

וואס איז פשט? מ'האט געמאכט די תקנה... אה, ווער האט מען אבער געמאכט, די וואס האלטן אז ס'איז נישט כשר? ס'איז דא וואס האלטן אה, פסול. קיינער זאגט נישט אז ס'איז פסול, אז ס'איז אינו גט. סאו וואס זאגט ער, וואס איז געווען די גזירה? רבי יהודה זאגט א גזירה משום... ימים צו זאגן אז ס'איז נישט צו מאכן א גזירה. יעדער איינער איז מודה אז עס וואלט געמאכט סענס צו מאכן א שטיקל גזירה. פארוואס? ווייל א חומרא אין דער לשמה. אה, טופס אטו תורף, דאס שטייט? א גזירה טופס אטו תורף, אה. און רבי אלעזר...

ר' יצחק: סאו וואס זאגט ער, וואס איז געווען די גזירה? ר' יהודה זאגט א גזירה משום... קודם אין וואס צו זאגן, דער יסוד איז נישט צו מאכן א גזירה, יעדער איינער איז מודה אז ס'וואלט געמאכט סענס צו מאכן א שטיקל גזירה. פארוואס? ווייל א חומרא אין דער לשמה. יא. תורף, טופס אטו תורף דא שטייט? א גזירה טופס אטו תורף, און ער האט געזאגט אז מ'האט נישט געמאכט די גזירה משום תקנת סופרים, וועלן מיר זען שפעטער אין סעיף י"ח ברענגט דער רמב"ם אויך עפעס א קולא וועגן תקנת סופרים.

לאמיר צוריקגיין ביי וואו מיר זענען דא. פארוואס? ער זאגט אז חרש שוטה וקטן איז יא כשר, נאר ווייל ס'איז דא אדם עומד על גביו, קען מען זען שפעטער: **הרי זה פסול.** די שאלה איז אויב העברת קולמוס העלפט. דער רמב"ם האט געמאכט אזא העברת קולמוס און געטשעינדזשט און געזאגט **הרי זה פסול.** אקעי, מחיקה, אקעי. זאגט דער רמב"ם ווייטער: פסול מדרבנן. יא. ווייטער. מיש אראפ, מיש אראפ, יא.

הלכה ח': סופר שכתב לשמה וחתמו העדים שלא לשמה

"סופר שכתב הגט לשמו ולשמה כהלכתו, וחתמו העדים", די עדים האבן נישט גע'חתמ'עט לשמה, די כתיבה איז געווען לשמה און די חתימה שלא לשמה. **"הואיל ומסרו לה בעדים"**, למעשה זענען דאך געווען עדים און די עדי מסירה מאכן דאך, מיר האבן דאך שוין געלערנט מ'דארף נאר עדי מסירה און די עדי מסירה מאכן דאך דעם גט כשר, נאר וואס דען? ס'איז דא א פראבלעם אז די עדי חתימה זאלן אויך זיין לשמה, איז **"הרי זה פסול"**, איז עס פסול מדרבנן.

זאגט דער רמב"ם, פארוואס איז עס נישט פסול מדאורייתא? פארוואס זאגסטו, פארוואס זאג איך נישט אינו גט? **"שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם"**. באמת די עדי מסירה זענען געווג צו מאכן דעם גט כשר, איי פארוואס מאכט מען בכלל א חתימה? ס'איז א תיקון העולם, אז מ'זאל וויסן אזוי נאכצוגיין א גט, מ'זאל וויסן וועמען צו פרעגן. ממילא איז עס נאר פסול.

די שיטה פון "יש מי שאומר" און דער גדר פון מזויף מתוכו

זאגט דער רמב"ם: **"יש מי שאומר"**, ס'איז דא אזעלכע זאגערס, די וואס זאגן זאגן, **"שאם חתמו העדים שלא לשמה"**, אז אנדערש ווי דער רמב"ם פסק'נט אז עדים וואס חתמ'ענען שלא לשמה איז א גט, נאר ס'איז פסול מדרבנן – ס'איז דא וואס זאגן אז ס'איז בכלל נישט קיין גט. פארוואס? **"הואיל והוא כמזויף מתוכו"**.

א שטר וואס איז מזויף מתוכו איז טייטש ס'שטייט אין דעם שטר עפעס וואס איז ממש אנדערש ווי ס'איז נישט אמת, עפעס וואס איז ממש נישט אמת. למשל, די דעיט איז ראנג, כ'ווייס נישט אויב די דעיט מאכט צו מזויף מתוכו. ביי וועלכע זאכן זאגט מען מזויף מתוכו? אויף דער נושא. רייט. עדים פסולים. רייט, ווייל דו נעמסט פסול'ע מענטשן איז עס כמזויף מתוכו. אין דעם שטר אליין זעט מען שוין אז ס'איז פסול. מ'דארף ניטאמאל ברענגען די מענטשן. א מבין וועט שוין גלייך זען, פסל'ען: אוי, איך קען דאך די צוויי מענטשן, אבער גט פסול. רייט, דאס טייטש מזויף מתוכו. ס'איז אבוויעס. רייט, אהה. רייט.

רייט, *אבער די אינטערעסאנטע זאך איז: דא שטייט נישט עפעס וואס איז א ממש שקר, אבער ס'איז שקר, ווייל יעדער עקספעקט אז ווען דו שרייבסט די עדים מיינט עס לשמה, איז דא עפעס אזא שקר דא. כמזויף מתוכו.* רייט.

זאגט דער רמב"ם: **"וכן אם היה אחד מעדיו פסול"**. איינער פון די עדים איז פסול. **"או שהיה בו עד אחד בלבד כשר"**, אדער ס'איז נאר אן עד אחד געשריבן אויף דעם. **"אף על פי שנמסר בעדים"** איז לויט די יש מי שאומר **"הרי זה גט בטל"**.

דעם רמב"ם'ס אפפרעג אויף די "יש מי שאומר"

אבער זאגט דער רמב"ם: **"ולא ייראה לי דבר זה"**, מיר זעט נישט אויס אזוי. *ער נעמט אן אראפ דא דעם לשון כמזויף מתוכו אז עס איז כמזויף. כמזויף בטל'ט נאכנישט. כמזויף מאכט נאר כבטל. וואס איז כבטל? פסול איז כבטל.* **"לא מזויף ודאי"**, ס'איז נאר **"כמזויף"**. וועז מ'זאגט "כמזויף" מיינט אז מ'זאל חושש זיין, מ'זאל עס אננעמען ווי מזויף. **"והואיל ונמסר בעדים כשרים, הרי זה פסול מדבריהם"**. למעשה האט מען דאך עס איבערגעגעבן בעדים כשרים, איז עס יא א וועליד גט מדאורייתא, ס'איז נאר פסול מדבריהם.

ס'איז דאס ממש ווי דער רמב"ם וויל נישט ארויסזאגן דאס ווארט "הרי זה כשר", ווייל ס'איז עפעס נישט קיין רעספעקט פאר, ווייל די חכמים האבן עס גע'אסר'ט, ער ווייל נישט ניצן דאס ווארט "כשר". מיין סתם "פסול", "פסול" איז דאס קאוד-ווארט פאר כשר מדאורייתא. אבער דא וויל ער זיך ארויסברענגען פארוואס ס'איז נישט בטל, רייט.

הלכה ט'—י"א: המביא גט ואבד ממנו ומצאו

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"המביא גט"**, אויב איינער ברענגט א גט. דינים אין דער לשמה. וואס פעלט אין דער, זאכן וואס פעלט אין דער לשמה. יא. יא. אפילו די נעמען זענען ריכטיג, אבער ווער זאגט אז ס'איז געשריבן פאר ענק? יא. רייט.

און דאס איז די, ס'איז דא א פעמילי אין הלכה פון וואס טוט מען אויב עפעס איז פארלוירן געווארן, וואס דער טאטע דערפון איז אין גיטין, איז אין בכורות דארטן, און מיר האבן שוין געהאט פריער אין גיטין זייער ענליך צו דעם. דא שטייט עס אויכעט. די שאלה איז צי ס'איז דאס זעלבע, ווייל דו האסט געטראפן, אפשר איז געווען צוויי, און אפשר איז געווען א שווארצע קאץ מיט א ווייסער קאץ. דא איז עס נאר בקיצור, אבער ס'איז פון יענער פעמילי.

במקום שאין השיירות מצויות

"המביא גט", א מענטש ברענגט א גט, **"ואבד ממנו ומצאו"**, זיין גט איז פארלוירן געווארן און ער האט עס צוריק געטראפן. איז אזוי: **"אם אבד ממנו במקום שאין השיירות מצויות"**, אויב ס'איז פארלוירן געווארן נישט אין א פלאץ וואו ס'דרייען זיך אסאך מענטשן, גרויסע גרופס פון מענטשן, איז דעמאלטס **"אפילו מצאו לאחר זמן מרובה"**, אפילו מ'האט עס געטראפן נאך זייער א לאנגער צייט, **"הרי זה בחזקת שהגט שאבד הוא הגט הנמצא"**.

ס'איז דא אזא חזקה אז זאכן טוישן זיך נישט, עפעס וואס איז אבוויעס אז ס'איז די זעלבע זאך, איז די זעלבע זאך. ממילא אפילו ס'זעט אויס אז ס'איז נישט אין א פרייוועט הויז, אין א פלאץ וואס איז אפן, לאמיר זאגן אין א גאס, אבער נישט א פלאץ וואו ס'איז ממש שיירות מצויות. ס'מאכט דאך סענס צו זאגן אז ס'איז די זעלבע זאך, וויפיל נאך מענטשן דרייען זיך ארום מיט גיטין מיט דעם זעלבן נאמען וכדומה, עס מאכט דאך סענס. איז זאגן אונז די חזקה ארבעט, **"ותתגרש בו"**, מ'קען זיך גט'ן מיט דעם.

במקום שהשיירות מצויות

"אבל אבד במקום שהשיירות מצויות", אויב ס'איז אבער פארלוירן געווארן א פלאץ וואו ס'איז יא שיירות מצויות, וואו עס דרייען זיך אסאך מענטשן, דעמאלטס וועגדט זיך שוין ווי סאך צייט: **"אם מצאו מיד ועדיין לא שהה שם אדם מן העוברין"** – *דא איז דא אן אינטערעסאנטע זאך: אויב לא שהה איז דאך נישט שיירות מצויות, וואס גייט מיר אן אז דער פלאץ הייסט א... למעשה אין דעם פאל דא ווייסן אונז זיכער אז ס'האבן זיך נישט געדרייט מענטשן פון וועז ס'איז פארלוירן געווארן ביז יעצט.*

"או שמצאו בכלי שהניחו בו ויש לו טביעות עין בארכו ורחבו של גט כשהיה כרוך". אדער ס'איז זייער קלארע סימנים אז דער גט איז עס, ווייל מ'האט עס געטראפן אין דער כלי מיט וואס מ'האט עס איבערגעלאזט, און דער מענטש דערקענט די כלי, ער דערקענט לויט ווי גרויס די כלי איז. ס'טייטשט, ס'איז נישט א הונדערט פראצענט, נישט אז ס'איז געווען דערין עפעס א ווירד לאך וואס איז זייער א קלארער סימן. אבער אלס ס'איז געווען, ער דערקענט אז ס'איז געווען דער מין כלי וואס קען זיך מאכן ערגעץ אין דער וועלט נאך א מענטש האט אזא כלי, אבער ער דערקענט עס. דער וועג וויאזוי ס'ליגט אין דער, כשהיה כרוך, וואס טייטש כשהיה כרוך? דער אורך וועז ס'איז אן אפענע פעידזש און דער רחבו? רייט. זעט אויס ארכו און דער רחבו. על כל פנים דעריבער איז אויך **"הרי זה בחזקתו ותתגרש בו"**. אבער אויב ס'איז שוין ממש געווען שיירות מצויות.

א קשיא און אן אויפקלערונג אין דעם לשון "לא שהה שם אדם" קעגן "לא עבר אדם"

אבער ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל דער לשון "ועדיין לא שהה שם אדם" איז מאדנע, ווייל אדם איז דאך נישט קיין פראבלעם, ווייל במקום שאין השיירות מצויות איז דאך אויך דא עפעס אן אדם. פארוואס זאגט נישט דער רמב"ם "ועדיין לא שהו שם בני אדם"? ס'זעט אויס ווי דער רמב"ם איז זייער מחמיר, אז עס דארף זיין ממש שלא שהה שם אדם מן העוברין. יא, במקום שאין השיירות מצויות איז אויך דא עפעס מענטשן, יא? און דאך פסל'ט עס נישט. פארוואס איז דער רמב"ם דא אזוי מחמיר "ועדיין לא שהה שם אדם"? מ'וואלט געדארפט זאגן "ועדיין לא שהה שם חבילי שיירות", גרופעס. זייער מחמיר דא. ניין, נאך דערצו איז ער מחמיר, הרי זה בחזקתו. מ'דארף וויסן, וואס טוט זיך אז ס'איז א מקום שיירות מצויות? ס'איז נאר דורכגעגאנגען א קליינער עולם דערווייל. ס'איז דורכגעגאנגען צוויי-דריי שעה, און אין דער צייט זענען נאר געווען פופצן מענטשן, נישט צען טויזנט מענטשן. לא שהה שם אדם? ניין, ס'זעט עפעס אויס א, אקעי. דער רמב"ם קען זייער גוט שרייבן. נו, וואס זאגט דער ראב"ד? נו, עפן דעם ראב"ד, נו, עפן דעם ראב"ד. אקעי.

"הוחזק באותו המקום איש אחר ששמו כשם האיש שבגט", אויב אין דעם פלאץ וואו ער האט פארלוירן דעם גט, אויב עס איז אין יענעם פלאץ מוחזק געווארן נאך מענטשן וואס האבן דעם זעלבן נאמען, איז דעמאלטס **"חוששין שמא גט זה הנמצא של**

אותו האיש האחר הוא". דעמאלטס איז מען חושש אז דער אנדערער אותו איש איז עס. פארוואס? **"הואיל ועבר אדם שם"**, ווייל ס'האט זיך דורכגעדרייט דארט מענטשן **"ואף על פי שלא שהה"**, אפילו ס'האט נישט געדויערט א לאנגע צייט. ס'איז געווען נאך א מענטש מיט דעם נאמען. ממילא וועגן דעם איז יעצט דא א חשד אויף דעם גט, אז ס'איז דא נאך א מענטש. און ס'איז דאך דא אן אפשרות אז ס'איז דא נאך א מענטש מיט דעם זעלבן נאמען. יא, איז מחמיר. **"אבל אם לא עבר אדם שם"**, ס'איז א פלאץ וואו, ס'איז א לשון הפסוק לא עבר אדם שם, **"הרי זה בחזקתו"**.

*פריער איז געשטאנען: **"ועדיין לא שהה אדם מן העוברין"**, ס'מיינט נישט אז ס'איז געבליבן ליגן צווי צי נישט ליגן. ס'איז געווען גענוג צייט אז איינער פון די שיירות זאל זיך זעצן דארט. א, שהה אדם, נישט אז ער איז שהה א גט, א. איינער פון די עוברי דרכים.*

לא עבר אדם שם וסימן מובהק בגט

ר' יצחק: יא. **אבל** מ'איז מחמיר. **אבל אם לא עבר אדם שם**, ס'איז א פלאץ וואו... ס'איז א לשון הפסוק "לא עבר אדם שם". **הרי זה בחזקתו**. און נישט ארויסגעקומען ער זאל עס קענען טרעפן, און עס, יא, טרעפן טוישן. איז **הרי זה בחזקתו**, איז דער גט בחזקתו אז ס'איז דער גט וואס איז געשריבן געווארן לשם האיש והאשה, **אף על פי שהוחזקו שם שנים ששמותיהן שוין**, דאס גייט נישט אן.

דאס איז זייער א ריזיגע חומרא צו טראכטן אז דער אדם ששהה איז פונקט דער מענטש וואס האט אויך דעם זעלבן נאמען. ס'איז זייער א גרויסער לעוועל אין חומרא. וועגן דעם זאג איך אז ס'דערמאנט פון יענער גמרא, און דארטן איז אויך דא די מין חומרות.

אבער, זאגט דער רמב"ם, דאס פריער האט ער גערעדט ווען מ'דערקענט דעם גט מער בטביעות עין, א בערך א דערקענען. אבער אויב איז עס מער א ספעציפיק דערקענען, ממש א סימן, זאגט דער רמב"ם: **היה לעדים בגט סימן מובהק**, אהה, רייט, אקעי. **כגון שאמרו נקב יש בו בצד אות פלונית**, ס'איז דא א לאך אין דעם גט לעבן דעם אות, **או שאמרו מעולם לא חתמנו על גט אחר שיש בו שמות כשמות אלו**, אהה, די עדים קומען – וועגן דעם הייבט ער אן דער רמב"ם מיט די עדים, ווייל דא דארף מען יא די עדים. וועגן דעם הייבט ער אן – אונז האבן קיינמאל נישט געזען חתמ'עט אויף עני אנדער גט. אונז דערקענען אונזער חתימה און דאס איז פאר דעם מענטש, יא. די צוויי עדים זאגן: אונז האבן קיינמאל נישט געזען חתמ'עט פאר אנדערע... ס'רעדט זיך אין יענער שטאט איז נישט דא נאך עדים ששמן כשם, יא. **הרי זה בחזקתו ותתגרש בו**, ווייל די עדים זאגן... ווייל אין אזא פאל פאלט אוועק דער חשש ווייל ס'איז דא א סימן מובהק אדער עדים. **הרי זה בחזקתו ותתגרש בו ואף על פי שמצאו** דעמאלטס אפילו אויב ס'איז **אחר זמן מרובה** און אפילו אין א **מקום שהשיירות מצויות והוחזקו שם שנים ששמותיהן שוין**. איז דא איז יא דא א קלארער סימן.

[[#2]]

השגת הראב"ד און די ווייטקייט פונעם חשש אין דער מציאות

זאגט דער ראב"ד: **בלבול אני רואה כאן**. קודם זאגט ער, אם לא שהה אדם שרייבט ער גלייך אזוי ווי אונז האבן קודם געלערנט, און דא מיטאמאל זאגט ער, עבר אף על פי שלא שהה. ס'איז דאך נישט קלאר. איי, זאגט ער אז דאס איז דוקא בהוחזקו שני יוסף בן שמעון? זאגט דער ראב"ד, דעמאלטס שטייט נישט אין דער גמרא קיין חילוק מצאו לאלתר אדער נישט. בקיצור, וואס זאגט דער ראב"ד? דער ראב"ד זאגט אז אין דער גמרא שטייט נישט דער חילוק פון שיירות מצויות, שטייט נאר דער חילוק פון צייט, ווי לאנג צייט דאס האט זיך געדויערט.

אוהה. כ'ווייס נישט. ס'איז קלוג וואס דער ראב"ד האט באמערקט, דאס איז זייער ווירד. ווען אונז האבן א פראבלעם, האט שוין איינער אנדערש געהאט דעם פראבלעם. רייט. קען נישט זיין אז איך האב אייגענע פראבלעמס, נאר מען האט דאך באמת א פראבלעם, פארוואס קען נישט זיין אז כ'האב נישט קיין פראבלעמס? אקעי. וואטעוועך, איז דרך אגב, ניין, דער רמב"ם האט נישט געהאלטן אז ס'איז א פראבלעם, מ'דארף טראכטן פארוואס דער רמב"ם האט נישט געהאלטן אז ס'איז א פראבלעם.

ס'מיינט אז אלעמאל ס'איז ענליך צו פריערדיגע הלכות, אבער דארט איז א גאנץ אנדערע שאלה צי דאס בית איז בחזקת בדוק, אזעלכע זאכן. דאס איז ענליך צו דער פריערדיגער הלכה. ניין, ניין, אבער איך מיין מבחינת, מ'קען דאך אבער נאך אלץ זאגן אז ס'איז געווען אנדערע קאטס, ער האט געזומען אן אנדער ברעקל. אזעלכע מינע זאכן. נאכדעם, דאס דארף דאך גוט צוויי זאכן מורא'דיג צוזאמשטימען, אז פונקט דער מענטש וואס האט דעם נאמען האט אויך געהאט אין זיין קעשענע א גט. כאילו מ'מאכט דא די סטארי, כאילו אמאליגע צייטן האט זיך יעדער איינער געדרייט אין זיין טאש מיט א גט אין זיין ווייב'ס נאמען, אפשר גייסטו זיין אויפגערעגט אויף איר. ס'איז א ווירד זאך דאס. לייגסטו נאך צו, פונקט יענער איז אדורכגעגאנגען און ער האט געטוישט. פארוואס זאל ער האבן געטוישט בכלל? ס'מאכט נישט קיין סענס, פארוואס זאל א מענטש טוישן אזא זאך? די גאנצע זאך איז עפעס זייער ווירד.

כ'בין מסכים, דאס איז נישט א פרעקטיקל פראבלעם, רייט, אמת. אבער ס'איז אינטערעסאנט, סתם פאר היסטארי, ווען און ווער איז אויפגעקומען מיט דעם ערשטן בעסערן פאטענט? כ'זע אז די שני יוסף בן שמעון בעיר אחת איז מסתם געווען א פראבלעם וואס האט זיך געמאכט אויף חתימות, אויף אידענטיפיקעישנס אין גרויסע שטעט. כ'גלייב אז היינט איז דא א סיסטעם אויף דעם, נישט פאר יעדן מענטש אויף דער גאס. דאס מאכט מען א מחלוקת הפוסקים בזמנינו ביי גיטין, ווייל מ'האט גארנישט געטוישט. מ'שרייבט נישט קיין לעצטע נעמען וכדומה. יא. אדער סאשעל סעקיוריטי נאמבערס. ניין. קעי. איז דא אזעלכע ענינים וואס מ'דארף טראכטן מער דערויף, אבער חז"ל שוין און נאכדעם די תורה הקדושה...

עניוועי, דער פוינט איז אבער סתם אז איך מיין אז ס'איז שווער צו פארשטיין דאס אלעס. קודם כל, ס'קען זיין אז די אלע שאלות שאפן אויף אין למדות, אזוי ווי, אמת, אמת, אזוי ווי חצי עבד וחצי בן חורין. ס'קען זיין אז דאס איז דער חצי עבד וחצי בן חורין פון מסכת גיטין. ניין, אבער דאס איז א פראבלעם, מ'דארף וויסן, דער דין פון לשמה זעט אויס אזוי אויך, אז דו דארפסט וויסן זיכער אז דער גט איז געשריבן געווארן פאר דעם מענטש. דער רגע ס'איז אזוי איז אלעמאל אין איין... און דו ווייסט נישט. דעמאלטס הייבט זיך אן, די או-סי-די הייבט זיך נאר אן דעמאלטס ווען ס'איז דא א גרויסע פרעשור עס צו טוהן. איך מיין צו זאגן, איינמאל דו זאגסט אז עס מוז זיין לשמה, הייבט זיך אן... יא. בקיצור, יא, מ'דארף וויסן זיכער אז דער גט איז פאר דעם מענטש.

אבער נאכאמאל, די סטאטיסטיקס זענען זייער שטארק אקעגן דעם, יא? די סטאטיסטיק איז זיכער א הונדערטער מיליאנען מאל, אז די טשענסעס אז די צוויי מענטשן זענען דורכגעגאנגען און געטוישט, זענען זייער זייער פיצי. אלע מענטשן וואס איך קען, ווילן נישט טוישן זייער גט מיט יענעמ'ס גט סתם אפצוטוהן די וועלט. אפטוהן אויף טערקיש. ער האט פונקט אראפגעלייגט זיין זעקל און געוומען דאס אנדערע זעקל. פונקט דעם מענטש, פונקט דעם בלאט. נאכאמאל, אויב אזא זאך וואלט געשען, וואלט עס געווען א מורא'דיגער אינטערעסאנטער נס, ר' מיילעך בידערמאן וואלט דאס נאכגעזאגט יעדע וואך ביי זיין שיעור. עס דארף זיין א נס מובהק אז דאס זאל געשען. א נס, א נס למעלה מדרך הטבע. אבער אפשר איז געשען דער נס. און דאס געשעט נישט אפילו אין אמעריקע.

אה, זאגסטו אז די תורה איז געשריבן געווארן מיט'ן חשבון אז "והיה זרעך כעפר הארץ", יא? ס'גייט זיין ביליאנען, ביליאנען, ביליאנען אידן. אכט ביליאן אידן, קען זיך טאקע מאכן אמאל אזא זאך. איך מאך ליצנות.

צווייטנס, ס'מאכט זיך זייער אסאך מאל. איך גיי אין שול, אקעי? איך ווייס נישט וואס דו זאגסט. איך גיי אין שול, סתם ביי מיר אין שול איז נאר דא איין יצחק לעווי, אבער יצחק לעווי איז נישט קיין נאמען, עס קען זיין אין א שול פיר יצחק לעווי'ס. און איך בין זיכער אז בערך איינמאל א חודש פארטוישט זיך צוויי פון אונז דער מאנטל. ס'קען זיין איך האב שוין פיר מאל דעם ראנג מאנטל, ווייל... אקעי. פארשטייסט? ס'איז א נארמאלע זאך. אקעי, אקעי, א מינוט. אקעי, יעצט מאך דעם חשבון. ס'איז דא פיר יצחק לעווי'ס. און וויפיל האבן פון זיי די ווייבער דעם זעלבן נאמען? יא, נו, נו, אקעי. אמת, אמת, אמת.

פארשטייט זיך, איינמאל מ'קען נישט מוחל זיין, מ'קען נישט זאגן אקעי, אויב איך האב יענעמ'ס זאל יענער האבן מיינס, כאילו, ממילא הייבן זיך אן די פראבלעמס, ווייל ס'ווערט זייער סטריקט, אקעי. צוויי מענטשן האבן דעם זעלבן נאמען אויף זייערע תפילין. איך בין זיכער אז יעדן טאג טוישט זיך אויף א תפילין ביי אן איד אין ערגעץ אין א בית המדרש, יא? יא, אמת. איי, אין הכי נמי, סאו האט מען דאך די אלע כללים, די כללים זענען ריזענעבל. אקעי. ניין, ווייל וועט מ'האט געזאגט אז מענטשן וואס האבן א קאמען נאמען, מיט דעם חשבון וועלן מיר זאגן אז יעדעס מאל וועט זיי טראגן אין בית המדרש זייער טלית – ער קען דאך נישט גיין מיט א טלית גזילה, ער קען דאך נישט נעמען יענעמ'ס טלית – יעדן טאג זאל ער מאכן א קנין דערויף. קומט אויס ווי אביסל א חומרא. יא, אמת, אמת. ס'איז לשם, אמת, אמת, אמת.

און חוץ פון דעם, ס'איז אמת, איינער וואס האט דעם זעלבן נאמען פון אפאר מענטשן, ער הייסט יואלי, איינער וואס הייסט יואלי פרידמאן אין בארא פארק, איך בין זיכער אז ער האט נישט זיין מאנטל. יואלי פרידמאן גייט ביי אייך אויך מיט א מאנטל. כלל גדול, איך ווייס נישט ווי ער גייט, יואל מיט וואס, איך ווייס נישט וויאזוי מ'רופט די ווייבער אין סאטמאר, יואל מיט וואטעווער דעם ווייב'ס נאמען איז, ס'קען זיין זיכער אז ס'איז דא פערצן פון זיי, און מ'דארף געווארענט זיין, פארשטייסט, דאס איז שווער.

[[#3]]

הלכה י"ב: שנים ששלחו שני גיטין ונתערבו

אקעי, זאגט דער רמב"ם ווייטער: **שנים ששלחו שני גיטין**, נאך דינים אין דער זאך, ענליך צו דעם. אבער דא איז אזא זאך: **שנים ששלחו שני גיטין**, צוויי מענטשן, **ושמם כשמותיהם**, האבן געשיקט מיט דעם זעלבן שליח צוויי גיטין, **ונתערבו**, און ביי דעם שליח האבן זיך די צוויי אויסגעמישט, איז וועלכן געב איך פאר וועמען? **נותנין**, אבער ס'איז נישטא קיין פיר גיטין, סאו מ'גיט ביידע פאר דער ערשטער, מ'זאגט: גיב עס יעצט צוריק, מ'איז עס צוריק מזכה, אינטערעסאנט. **שניהן לזו** בעדי מסירה. יא, נו. **לפיכך אם אבד אחד מהן**, אויב איינס פון די צוויי איז פארלוירן געווארן, דעמאלטס האט נישט דער מענטש קיין איין גט, ווייל **הרי השני בטל**, ווייל אפשר דער וואס איך גיב איז פאר דער ראנג וואן. ביידע. בטל, יא.

די שאלה פארוואס דער צווייטער גט ווערט בטל מן התורה

פארוואס? וואס איז טאקע פשט אז ס'ווערט בטל מן התורה? לכאורה איז עס נאר א ספק. זייער שווער, חוץ מ'וועט זאגן מן התורה אז א זאך וואס האט נישט א זיכערע לשמו. אבער די מפרשים מוטשען זיך פשט צו זאגן. אה, זעסט, דער מגיד משנה זאגט אז ער זאגט נישט אז הרי השני בטל מיינט מדרבנן. רייט, רייט, רייט. זיי פרעגן אויפ'ן מגיד משנה, וואס איז פשט? פארוואס טראכט דער מגיד משנה אזוי? איך ווייס נישט פארוואס ער טראכט אזוי. ס'איז נאר א ספק לכאורה. ס'איז דאך דא א צד אז דאס איז איר גט. איך ווייס נישט. ממ-הם.

[[#4]]

אין עוד מלבדו. יעצט גייען מיר לערנען הלכות שמות גיטין. יא. כידוע, האט דער צאנזער רב געשריבן א גאנץ בוך דערוועגן, א ספר, און דער רמב"ם האט געשריבן צוויי גאנצע הלכות וועגן דעם. יא, יעצט.

איך ווייס נישט א תירוץ אויף די פריערדיגע קשיות. איך מיין אז "בטל" אין רמב"ם מיינט אלעמאל דאורייתא. און מיין הסבר אויף

דעם איז די פאנטאזיעס וואס איך האב פריער געטראכט, אז ס'מוז זיין זיכער. דער פארט פון לשמה זאגט אז ס'מוז זיין זיכער. איי, וועסטו זאגן, לויט דער פריערדיגער קעיס איז אויך נישט קיין זיכער? האסט זיכער געגעבן דעם גט פאר דער פרוי! אקעי, האסט גראדע געגעבן נאך א גט ווייל דו ווייסט נישט וועלכער איז וועלכער. מ'קען אויך חולק זיין אויף דעם.

הלכה י"ג—י"ד: הלכות שמות בגיטין

אקעי, יעצט גייען מיר רעדן וועגן שמות. פארוואס? ווייל ס'דארף דאך זיין לשם דעם נאמען. דאס ווארט "לשם" האט דעם זעלבן נאמען אפילו ווי דער "שם". **מי שהיו לו שני שמות, וכן אשה שיש לה שני שמות,**

א מענטש מיט צוויי נעמען: "וכל שם שיש לו"

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם: "אברהם יאנקל", אברהם יאנקל איז איין שם אין דעם סענס. אבער שטייצעך עס מיינט אז מיין משפחה רופט אים יצחק, און מיינע חברים רופן אים יאנקל, אויפ'ן קווער שטיבל... אדער, אדער: **"וכן אשה שיש לה שני שמות, כשמגרש כותב שמה ושמו שהן רגילין בו וידועים בו ביותר"** – וואס זענען זיי מער רגיל? דאס איז מער עיקר. **"ואומר איש פלוני"** – מ'שרייבט: **"איש פלוני וכל שם שיש לו"**. תיכף וועלן מיר זאגן וויאזוי דו פארשטייסט עס. **"גירש אשה פלונית וכל שם שיש לה"**, רייט.

[[#2]] טייטש אזוי, אז אויב איינער וועט קומען מערער זיין, וועט מען זאגן: זעסט דאך אז מ'האט דא מרמז געווען אז אפשר איז דא נאך נעמען.

פארוואס שרייבט מען נישט ארויס ביידע נעמען בפירוש ("דמתקרי")?

פארוואס שרייבט מען נישט "איש פלוני" וואס מ'רופט אויך אזוי און אזוי? ווייל דער רמב"ם האלט אז ס'פעלט נישט אויס. דער רמב"ם האלט, דאס איז דאך א משנה. רבן גמליאל זאגט אז מ'איז טאקע געווען, לכתחילה שטייט אין דער משנה אז מ'האט נישט אזוי געטוהן, מ'האט נאר געשריבן **"היו משנין שמו ושם עירה"**, איז געווען א פראבלעם. האט רבן גמליאל געזאגט מ'זאל שרייבן **"איש פלוני וכל שום שיש לו"**. ממילא, איינער זאגט: "ער איז יאנקל? ער איז בכלל ראובן?" א נאו פראבלעם, ראובן איז איינע פון זיינע חניכות. אינטערעסאנט.

אזוי טוהען מיר אונז, רייט? **"וכל שום וחניכה דאית ליה"** שרייבן אונז, הא? יא, אבער ס'איז דא אמאל וואס מ'שרייבט יא "דמתקרי"... מ'שרייבט עקסטער ארויס די... ס'קען זיין אז ווען מען הייבט אן שרייבן איז ווען מען ווייסט נישט וועלכע הייסט מער **"רגילין וידועים בו"**. דאס מאכט זיך אסאך מאל אז אין דער פעמילי איז אינס און אין דער גאס איינס. וועלכע איז וויכטיגער? ביידע זענען זייער וויכטיג. אפשר וועגן דעם שרייבט מען "דמתקרי", אבער ס'איז קלאר אז ס'איז דא דער רמ"א. איך מיין נאר אז דער רמ"א ברענגט עס אלס א מנהג. שטייט רייט.

דער דין פון "חניכתו וחניכתה" און דער חילוק צווישן צוויי נעמען און א חניכה

אבער **"ואם כתב"**, אויב האט מען נישט געשריבן אזוי, נאר מ'האט געשריבן **"חניכתו וחניכתה"**, מ'האט ארויסגעשריבן דעם שם כנוי וואס מ'רופט זיי, נישט דעם עיקר נאמען, איז בדיעבד **"כשר"**, ווייל מ'ווייסט זיך דאך אז ס'איז דער זעלבער מענטש.

[[#3]] ס'איז דא וואס טענה'ן, ער ברענגט אז דער רמב"ם אין פירוש המשנה טייטשט אז חניכה מיינט א משפחה נאמען. אזוי ווי אבן עזרא, דעמאלטס האט מען אויך געהאט א משפחה נאמען, פעמילי נאמען, יא, אדער בן ממש, ער איז בן מימון ממש, און דער רמב"ם האט זיך אזוי געפרופן. ס'הייסט אז פשט איז דערפון אז ס'איז דא אמאל וואס מ'שרייבט אפילו נישט, און כנוי איז א כנוי פאר אים, אזוי ווי "איציק" וואס ער זאגט.

אין דער גמרא שטייט **"כנוי וחניכה"**, דא שטייט אין רמב"ם נאר ס'איז כמעט ווי צוויי אנדערע הלכות:

1. אין איין הלכה איז אז ער האט מער ווי איין נאמען, דארף מען שרייבן **"וכל שם שיש לו"**.

2. צווייטנס האבן מיר אז יא, בדיעבד קען מען שרייבן די ווייניגערע.

ס'איז נישט קיין שייכות חניכה צו צוויי שמות. ס'קען זיין אז צוויי שמות איז סתם איך הייס דא ראובן און דא, אלזא דעמאלטס זאגט ער אז מ'זאל שרייבן דעם וויכטיגן, דעם מער באקאנטן, און נאכדעם שרייבן **"וכל שם"**. און אויב אנשטאטס דעם האט מען געשריבן **"חניכתו"**, דער וועג וויאזוי ער איז באקאנט – צוויי באזונדערע הלכות זענען דאך פון לשון הרמב"ם אז זיי זענען קאנעקטעד. נישט זיכער, דער מגיד משנה איז מאריך אין דעם, זאגט ער אז דער רמב"ם זאגט נישט געגוג פרטי דינים וואס זענען דא דא.

אבער ס'קען זיין אז ס'איז צוויי אנדערע זאכן:

* דאס הייסט, **"שני שמות"**, אזוי ווי איך האב געזען, די היסטאריקערס טענה'ן אז פארוואס האט זיך אנגעהויבן די משנה? ווייל מענטשן פלעגן אנטלויפן. מ'האט אים, ווייס איך נישט, יצחק הלוי אואז טעקס פאר דער גאווערמענט דא, איז ער געמופט אויף א צווייטער שטאט און געזאגט ער איז בכלל יאנקל לוי, זוך אים. דערנאך וואס איז מיט גיטין? מ'ווייסט נישט ווער האט געגעבן דעם גט. ס'הייסט מ'איז געגאנגען פון סטעטשין צו ראפשיץ לאמיר זאגן, יא. ניין, דו מוזט פארשרייבן פונעם קינג, יא.

* בקיצור, נאכדעם איז דא א צווייטע זאך, אז ס'איז דא א חניכה. חניכה איז טייטש א נאמען וואס איז נישט דער עיקר נאמען סתם אזוי, א מענטש האט א ניק-נעים אדער אזא זאך. ווייל יעדער איינער ווייסט אז איך בין נישט איציק, איך בין יצחק. ס'איז ביידע, איציק מיט יצחק. לאמיר זאגן מ'האט געגעבן איציק. דאס זענען צוויי אנדערע זאכן, פארשטייסט? דאס איז משמע דא אז לאמיר זאגן א נייע הלכה: לכתחילה דארף מען שרייבן יצחק, אויב מ'שרייבט איציק איז אויך גוט. עפעס אזוי, אבער ס'שטייט נישט

אז מ'דארף שרייבן די חניכה לכתחילה בכלל, פארשטייסט? אזוי שטייט משמע פון דעם רמב"ם, דאס. יא.

דער ווייניגער באקאנטער נאמען (פסול מדרבנן) און דער גדר פון א נאמען מן התורה

[[#4]] שוין, זאגט דער רמב"ם: **"כתב השם שאינם ידועים בו ביותר"** – דא גייט מען צוריק צו אנפאנג הלכה י"ג. אויב האט מען געניצט אבער דעם נאמען וואס איז ווייניגער רגיל, און אפילו מ'האט נאכדעם צוגעשריבן **"וכל שם שיש לו"**, איז עס **"פסול"**, מדרבנן.

טייטש, מדאורייתא איז עס גוט. ווייל מ'האט דאך אויך דערמאנט **"וכל שם שיש לו"**, האט מען מיט דעם געמיינט אויפ'ן מער באקאנטן נאמען? אדער אפשר מן התורה איז גענוג עני נאמען, אפשר דאס איז דאס ווארט, אז ס'איז נאר פסול, ווייל האסט געזאגט א נאמען, און עס איז אן עכטער נאמען.

ס'איז אינטערעסאנט, מ'דארף אריינגיין, אונז גייען נישט דא אריינגיין אזוי ווי וואס טייטש עכט א מענטש? ס'איז דא א מדרש אז א מענטש האט שבעה שמות: דער נאמען וואס מ'גיט אים ביים ברית, דער נאמען וואס ער ווערט באקאנט, דער כתר שם טוב. יא, איז אונז גייען מיר נישט דא אריין אין הלכה וואס מאכט פאר א מענטש א נאמען. ס'זעט אויס אז א דבר שידוע בו ביותר, דאס איז דאס וויכטיגסטע. ס'זעט אויס אז אלעס האט צו טוהן מיט וויאזוי מענטשן קוקן עס אן. אבער דער נאמען וואס איז ווייניגער באקאנט איז אויך דער עכטער נאמען. ס'איז נישט פשט אז דעמאלטס איז נישט געווען קיין נאמען, ס'איז א נאמען.

אבער מן התורה שטייט אן אינטערעסאנטע זאך, אזוי ווי אז ס'איז נאר אסור מדרבנן, דאס הייסט נאך אלץ א נאמען. ווייל קענסט זאגן א נאמען ביי דעפינישן טייטש דאס וואס איז ידוע בו ביותר. מיר זאגן נישט. ניין, ניין, ווייל דער גאנצער **"וכל שם שיש לו"**, איז קלאר אין דער משנה אז ס'איז א תקנת חכמים. ממילא אז ער זאגט אז מ'האט געהאט א תקנה, איז משמע אז שרייבן זיין נאמען אליינס – האבן מיר געלערנט, מ'איז געווען אין כולל האבן מיר געלערנט באריכות וועגן דעם, צי ס'איז בכלל דא א מקור אין דער תורה מ'דארף שרייבן זיין נאמען. שטייט אין דער תורה **"וכתב לה"**. אבער לאמיר שוין אנהאלטן אז שרייבן אליינס איז יא מדאורייתא, האסט גערעכט, קען שרייבן ענימינג, עז לאנג עז ס'איז א נאמען, ס'איז נישט שקר.

אבער ס'קען זיין אז א נאמען איז אזוי ווי א טול, אזא אידענטיפיקעישאן, מ'זאל וויסן וועד ס'איז. ס'איז נישט עפעס א דין אז ס'איז עכט זיין נאמען וואס מ'האט געגעבן ביים ברית, אדער כ'ווייס נישט וואס. דאס איז דא מער ידיעה. די ווייניגערע ידיעה איז אבער אויך נאך דער נאמען; מ'וועט זיך נאכפרעגן, וועט מען געווואויר ווערן וועד דאס איז.

גוי'אישע נעמען און צונעמען אין די שפעטערדיגע פוסקים

[[#5]] די שפעטערדיגע פוסקים רעדן יא אזעלכע סארט זאכן, א משפחה... פסול מדרבנן. ס'איז געווען למשל דער מנהג אז מענטשן, כ'מיין אפשר נאך אלץ אין א געוויסער מדריגה דער מנהג, אבער אמאל איז געווען אסאך שטערקער אז מענטשן האבן צוויי נעמען: א סלענג נאמען, אן אידישער נאמען? ניין. רייט. מענטשן זענען ווייניגער באקאנט מיט דעם. אהא. ער האט אנגענומען א גוי'אישן נאמען, צי מ'קען ניצן יענעם נאמען. ער רופט זיך בכלל נישט אויפ'ן אידישן נאמען.

אה, געדענקסט, ר' יצחק שטיין האט דאך געשריבן אן אינטערעסאנטע תשובה אויף איינעם וואס האט עפעס א ווירד, האט זיך געמאכט אזא סטעידזש נאמען אזוי ווי אונז. כ'ווייס נישט, האט זיך געפרופן כ'ווייס נישט וואס, מאראנצן זאפט. וואס מען טוט מיט אזא, ארי בארי באקסער. דו געדענקסט ארי בארי באקסער? שטיינער ארי, כ'ווייס נישט אפילו וויאזוי ער הייסט אויפ'ן ערשטן נאמען. אבער ער איז געווען באקאנט אנליין, יעדער האט אים געקענט אלס ארי בארי באקסער. מ'האט זיך געדארפט גט'ן. ס'הייבט זיך אן א שאלה: ער איז באקאנט איבעראל, ידוע ביותר אלס ארי בארי באקסער. האט ער געשריבן א תשובה וועגן דעם. ווייטער, שוין. אקעי.

"שינה שמו" (פסול מדאורייתא): אידענטיפיקאציע אקעגן סודות הקבלה

על כל פנים, דער רמב"ם אין הלכות שמות גיטין זענען די אלע צוויי סימנים, ס'איז נישט דא מער. און זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"שינה שמו או שמה ושם עירו או שם עירה"** – אויב ער שרייבט דעם ראנג נאמען – **"אף על פי שכתב כל שם שיש לו וכל שם שיש לה, אינו גט"**. דעמאלטס **"אינו גט"**, איז מדאורייתא פסול.

און דא פארשטייט זיך אז ס'איז דא א מקום פאר צוויי בענדער תשובות דברי חיים שמות גיטין, ווייל ס'איז אסור מדאורייתא, מ'שפילט זיך מיט א ספק דאורייתא. ער איז שוועך, ווייל דאס הייסט **"שינה שמו"**. ס'איז דאך א מאדנע זאך, ווייל אויב קוקן אונז אן אז א נאמען איז נאר א וועג פון אידענטיפיקעישאן, איינער האט געשריבן "יצחק" מיט א כ' אנשטאטס מיט א ח', יעדער ווייסט אז ער האט געמיינט יצחק און ס'איז א טייפא.

זאגסט טייטש אז וועז מ'לערנט דברי חיים שמות גיטין לערנט מען נסתר מער ווי מ'לערנט נגלה. דער צאנזער רב שרייבט קלאר אז ער האט עס געבויעט פאר קבלה, פאר די סודות פון שמות גיטין. רייט. און לכבוד דעם קומט דארטן א גרויסער חידוש פון אמת'דיגע ווערטער וועלן אבדזשעקטיוולי: וויאזוי דארף מען ספעלן איינעם זיין נאמען? נישט וויאזוי ס'שטייט אין דער תורה; מ'דארף קוקן דאס ערשטע מאל אין דער תורה וועז ס'שטייט דער נאמען. ס'איז זייער א גרויסער חידוש, ווייל בפשטות איז אלץ פראקטישע זאכן.

דער גדר פון "שינה שמו" לויט'ן רמב"ם און ראיות פון תנ"ך

דער רמב"ם זאגט: ווי ווייט שינה? ס'קען זיין שינה מיינט אז מ'ווייסט נישט, מ'קען נישט אידענטיפייען דאס ווארט. למשל, איינער הייסט יואל, מ'האט געשריבן יו"ד וי"ו אל"ף מיט א שטריכעלע, ווייל מענטשן ווילן נישט מאכן יו"ד אל"ף למ"ד

לאמיר זאגן. אדער ישעי', מיין לעצטער נאמען איז ישעי', מ'שרייבט נישט די לעצטע ה"א, ווייל ס'איז ישעי', י-ה. די מענטשן וועלן זאגן דזשינדזשער קעיל. וואס? מ'וויל עס נישט שרייבן, אבער איך מיין אז דאס נישט שרייבן איז אזוי ווי דזשינדזשער קעיל, ס'איז נישט אז מ'טוהט נישט. אז דאס זאל הייסן שינה? בפשטות שינה מיינט מ'האט עס געשריבן ממש אנדערש, מ'קען עס נישט דערקענען אז דאס איז דאס.

וראיה, אסאך מאל זעט מען אין דער תורה דער זעלבער נאמען שטייט אמאל ישׁשכר און אמאל שטייט ישכר. ס'איז דא אזאנס אבער ניין, ס'איז יא דא פלעצער וואו ס'שטייט מיט איין ש'. אלזא ס'איז דא נאך, מיין איך, דקות'דיגע, אבער. יא, דוד מיט א יו"ד, פנחס מיט א יו"ד מאכט זיך אמאל. אדער אזוי ווי דו זאגסט די מדרשים, אז משה רבינו האט געהאט א פאר נעמען. ס'איז טייטש אבער אז ס'איז געווען ממש א נאמען, דמתקרי רבינו, ידועים לציבור.

שמות גיטין אלס א סניף פון "לשמה"

אה, דא גייט מען, ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל שמות גיטין איז געווען א סניף אין לשמה. אזוי ווי מיר האבן געזאגט אז איינמאל ס'איז דא לשמה, ווערן זאכן מער. ס'איז אריינגעגאנגען אונטער דער זעלבער קעטעגארי, אקעי, יא. לשם האשה, לשם. טייטש ווייל מען איז געווען...

ר' יצחק: ס'טייטש אבער אז ס'איז געווען ממש א נאמען. וועז משה רבינו האט געשריבן א גט פאר צפורה'ן האט ער געשריבן "משה דמתקרי יקותיאל, דמתקרי וכו' וכו', דמתקרי רבינו". **ידועים לציבור.**

[[#2]] דא גייט מען, ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך ווייל א שמות גיטין איז געווען א סניף אין לשמה. אזוי ווי מיר האבן געזאגט אז איינמאל ס'איז דא לשמה, ווערן זאכן מער... ס'איז אריינגעגאנגען אונטער דער זעלבער קאטעגאריע. אקעי, יא. **לשם אשה,** לשם, ווייל מ'ניצט דעם שם משל פאר כוונה לענין, זאגט מען לשמה. לשם איז לשם צוזאמען. אזוי ווי די כ', דער רמב"ם זאגט אז ס'איז כ'.

הלכה ט"ו: הכל כשרים לכתוב את הגט חוץ מחמשה

[[#3]] **הכל כשרים לכתוב את הגט.** וועז קען שרייבן דעם גט? איינמאל מ'דארף טוהן לשמה, וועז ווייסט וואס מ'דארף טוהן לשמה? איינעם וועט איינפאלן מ'דארף ברענגען א צדיק וואס מיינט לשמה? **הכל כשרים לכתוב את הגט חוץ מחמשה.** דער רמב"ם האט זייער ליב נאמבערס. **גוי ועבד,** דער רמב"ם גייט לויט דעם סדר החשיבות. **גוי ועבד וחרש ושוטה וקטן.** נו, לאו דווקא שטייט, **גוי ועבד וחרש ושוטה וקטן.** און די סיבה ווייסן מיר דאך שוין, אבער צום סוף גייט אלעס ארויסקומען קלאר. די פינף קענען נישט.

אפילו האשה עצמה כותבת את גיטה

שטייט אין רמב"ם **אפילו האשה עצמה,** ס'איז דאך נישט געווען דא אויסגעשריבן ס'דארף זיין דווקא א גדול זכר, **אפילו האשה עצמה כותבת את גיטה,** אז א פרוי קען אליין שרייבן איר גט. ס'מאכט סענס, ווייל ס'איז דאך דא א תקנת חכמים אז די פרוי זאל צאלן. וויל זי זיך שפארן, וועט זי עס אליין שרייבן.

אבער דא שטייען צוויי חידושים: סתם איינס אז אן אשה קען שרייבן, פשט אז זי קען אליין שרייבן איר אייגענעם גט. פארוואס נישט? אקעי. אין הכי נמי, האסט געקענט טראכטן אז דער מאן איז דאך "וכתב", און ער דארף איר הייסן, יא? ער גייט שרייבן "אני מצוה אותך", אלזא מיר האבן דאך שוין געלערנט אז עס דארף זיין בשליחותו די כתיבה, רייט? קען מען זאגן אז ס'איז מאדנע.

ישראל שנשתמד לעבודה זרה או מחלל שבת בפרהסיא

[[#4]] אקעי. וועז נישט? זאגט דער רמב"ם, כ'האב געזאגט גוי נישט, ווילסט וויסן וועז נאך הייסט בגדר גוי לענין זה? **ישראל שנשתמד לעבודה זרה או מחלל שבת בפרהסיא.** אן איד וואס האט זיך גע'שמד'ט, ער איז געגאנגען צום גלח און ער זאגט ער וויל אנהייבן דינען עבודה זרה, זאגט נישט פונקטליך, וואס טייטש נשתמד? ער דארף נישט גיין צום גלח, ער דארף דינען עבודה זרה. יא, מומר לעבודה זרה אזוי ווי... ניין, נשתמד מיינט געווענליך מער אזא, ס'איז נישט דא עפעס אזא, מומר איז א פעיק ווארט וואס די צענזור האט געמאכט. נשתמד איז אן אינטערעסאנט ווארט. נשתמד, אריגינעל, שמד מיינט פארטיליגן פשוט. רייט, רייט. נשתמד פון אידן כאילו, געווארן נשתמד. אבער עבודה זרה מיינט דינען עבודה זרה, ס'איז נישט דער סימבאל אז ער האט זיך דעקלעירט קריסט. אסאך מאל יא דא אזוי ווי ער האט זיך אפגע'שמד'ט ביי די... רייט. ניין, איך בין זיכער צווישן די משומדים זענען געווען די וואס האבן בכלל נישט געגלייבט אין די... ס'איז געווען א פראקטישע זאך, זיי האבן זיך געטשעינדזשט קאמיוניטיס, אבער דאס הייסט משומדים, יא. רייט.

או מחלל שבת בפרהסיא, וואס דער רמב"ם האט שוין געזאגט אין הלכות שבת, אז איינער וואס איז מחלל שבת בפרהסיא איז אזוי ווי א גוי, **הרי הוא כגוי לכל דבריו.** וועז דער רמב"ם זאגט **לכל דבריו,** מיינט ער צו זאגן ככל דבריו, געווייסע זאכן. ווייל למשל, זיינע קידושין און גט, קידושין, אויב ער איז מקדש דארף ער א גט.

די סיבה פארוואס די פינף זענען פסול: דער ענין פון כוונה און לשמה

[[#5]] אבער צו שרייבן א גט, טראסט מען נישט אז... איך מיין אז דאס ווארט איז אז א גוי... דער רמב"ם גייט זאגן, **ולמה אין כותבין אלו החמשה?** פארוואס די פינף נישט? זאגט דער רמב"ם אזוי: **מפני שצריך הכותב לכתוב לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת.** און די פינף, יעדער האט זיך זיין פראבלעם. **והגוי על דעת עצמו הוא כותב.** א גוי קען זיך נישט מכניע זיין צו אן איד, זאגן: איך שרייב עס לשמך פאר דיר, די קאנעקשאן. די קאנעקשאן, איך פלאג אריין מיין דעת און דיין דעת. ס'איז אינטערעסאנט.

אבער דאס באווייזט זייער א שיינעם חידוש. ס'האט צו טוהן מיט וואס מ'האט געלערנט נעכטן "על מנת כן שירצה בני ישראל". כידוע אז "על דעת" מיינט אז דאס האט צו טוהן מיט מיין, לויט מיין טעאריע פון כוונה. כוונה מיינט דאך לשם, דער בעבור פון עפעס. און בעבור מוז זיין ריעל. דו קענסט נישט זאגן, איך שרייב פאר... שטעל זיך פאר איך זעץ זיך אוועק. לאמיר זיך פארשטעלן, איך גיי עס נעמען נאר א מינוט. שטעל זיך פאר איך זעץ זיך אוועק, איך שרייב א בריוו פאר'ן קעניג פון טשיינע אין דער דריטער געגנט דארט, וואס ער זאל קענען מיט דעם מגרש זיין זיין ווייב. איך קען נישט דאס טוהן, איך קען אינזין האבן פון היינט ביז מארגן. ווייל איך מיט אים האב נישט קיין שייכות, איך רעד נישט זיין שפראך. אקעי, כ'וועל קוקן אויף גוגל וויאזוי מ'שרייבט אויף כינעזיש א גט, און וואס די הלכות גט לפי כינעזער, און שרייבן פאר אים. מ'קען זאגן פאר אים. פארשטייסט וואס איך זאג? פאר, אזוי ווי איינער זאגט, "בואו וירשו" עשרה דאלער. האסט צען דאלער איז עס עפעס ווערט. אז דו זאגסט "בואו וירשו" צוויי ביליאן דעיטא סענטערס אין בית המדרש, האסטו עס גארנישט געזאגט. פארשטייסט וואס איך זאג? לשמה, כוונה, מוז זיין געבעיסט אויף ריאליטי. ס'איז נישט קיין זאך אין מיין כוונה. א גוי האט נישט מיט גיטין, ער האט נישט מיט אידן. וויאזוי שרייבסטו פאר אן איד א גט? ווער ביסטו? רייט.

איך מיין אז ס'האט צו טוהן, דער רמב"ם אין הלכות תפילין אויך האט געשריבן אז א גוי שרייבט תפילין, קוקט ער עס נישט אן ווי תורה, סאו ס'איז מסתמא די זעלבע זאך אז א גט איז וויטהין, אזוי ווי דו זאגסט, נאר זאגן אביסל א הוספה, א גט איז אן אינסייד סטארי. מיר האבן א רעליגיע און אויף דעם מענטש איז דא א חלות. וואו איז דער חלות? נישט ביי דער רעגירונג. ס'איז דא אין בית המדרש, צווישן אונז איז דא דער חלות. צווישן אלע מענטשן האבן מסכים געווען אז ס'איז דא א חלות, אין דער קאלעקטיוו קאנטשעסנעס איז דא א חלות. און וויטהין דער זאך שרייבט מען א גט, און דער מענטש וואס שרייבט דעם גט, ער פילט אז ער טוט יעצט א ריעל זאך, ער מאכט אז די קאפעל זאל ווערן צעטיילט. ס'איז די זעלבע זאך אזוי ווי יענער וואס שרייבט א ספר תורה און ער איז פארט פון דעם. מה שאין כן א גוי איז נישט פארט פון דעם. ס'איז וויטהין זיין פארט פון דעם איז עס ווערט. פארוואס ווייסט נישט א גוי ביי א חופה? ווייל ער איז נישט פארט פון דעם. ס'איז זייער א שטארקע אינסייד סטארי, קענסט נישט אמאל מסביר זיין פאר א גוי פארוואס ער זאל ווייסן. א גוי וועט זאגן, מען קען זעקס שעה עקספלעינען מיר וואס א חופה איז און דעמאלטס זאל איך ווייסן. ער קען נישט, ער קען נישט.

חרש, שוטה וקטן און עבד

[[#6]] אקעי, **וחרש שוטה וקטן**, פארוואס קענען נישט? ער איז דאך יא פארט פון דער סטארי, אבער ער איז **אינם בני דעה**, ער קען נישט ממש אינזין האבן, ער קען נישט פאוקעסן זיין מחשבה אז ס'זאל זיין לשם.

והעבד איז **אינו בתורת גיטין וקידושין**. אן עבד איז יא אן איד און ער קען שרייבן אויך, ער קען האבן דעת, אבער היות אן עבד קען נישט מקדש זיין און ער קען נישט גט'ן. אן עבד איז נישט פארט פון דער אינסייד סטארי פון פעמילי. ער איז נישט א פארט פון דער אינסייד סטארי פון אן אידישער פעמילי. ער איז נישט א פארט פון דער אינסייד סטארי פון א פעמילי, ער האט נישט קיין פעמילי. ממילא איז נישט דא פאר אים קידושין, קען ער אויך נישט זיין אזוי ווי זיי האבן געלערנט לפי שאינו בתורת... וויאזוי האבן מיר דאך?

[[#7]] **ולפיכך הוא כגוי לכל דבריו**. ס'טייטש אן עבד למשל קען מפריש זיין תרומה, ווייל אין תרומה איז ער יא א פארט פון דער סטארי, ער ווייסט וואס מיינט אראפנעמען א שטיקל, ס'האט מיט דעם. אבער פעמילי לייף האט ער נישט, א דוגמא. ער איז אן איד, אבער אויף דעם ספעציפישן ענין פון גיטין וקידושין איז ער אן אוטסיידער, רייט. רייט, סאו דער ענין פון גיטין, לכל דבריו של גיטין וקידושין, לכל דבריו של תורה זו, יא, אינו בתורה זו.

אויב איינער פון די פינף האט געשריבן דעם גט אדער נאר דעם טופס

וואס טוט זיך, **ואם כתבו הגט אחד מחמשה אלו**, מיינסט אז אפשר אז ס'איז נאר א דרבנן? ניין, **אינו גט, אף על פי שחתמו בו עדים כשרים ונמסר לה בכשרים**, אבער די כתיבה איז געווען שלא לשמה, איז עס **אינו גט**. שוין.

זאגט דער רמב"ם, וואס טוט זיך ווען איינער פון די פינף האט נישט געשריבן דעם גט, ער האט נאר געשריבן דעם טופס, וואס דער רמב"ם האט פריער געזאגט אז מדרבנן דארף מען אויך דעם טופס שרייבן לשמה: **כתב אחד מן החמשה טופס הגט והניח מקום התורף שהוא**, וואס דער רמב"ם האט שוין פריער מסביר געווען וואס דאס איז, **מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן ומקום הרי את מותרת לכל אדם**, און נאכדעם, דעם תורף האט א פקח גדול, **וכתבן הפקח הגדול הישראלי**, איינער וואס האט די דריי מעלות, ער איז א פקח גדול ישראלי, האט געשריבן **לשמה**. היחיד בדורו בחכמה אלוקית, לשמה, לשמה וויס איך נישט, פקח גדול ישראלי. אקעי, מ'האט געשריבן לשמה, ווייל דער עיקר איז דער תורף, און אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט, ס'האט צו טוהן מיט דער פריערדיגער סוגיא, אז דער רמב"ם למעשה פסק'נט אז לכתחילה דארף מען אויך דעם טופס שרייבן פריש, אבער בדיעבד מדאורייתא איז עס א גט. ממילא אין אזא פאל ווען איינער פון די וואס איז פסול האט געשריבן דעם טופס, איז עס גט כשר, בדיעבד.

פארוואס זאגט נישט דער רמב"ם הרי זה פסול? ניין, ס'איז כשר, זאגט דער רמב"ם. כשר, ווייל וויאזוי זאל עס זיין ערגער ווי מ'האט עס נישט געשריבן לשם? פארוואס איז עס ערגער? ביידע איז שלא לשם. סאו דא גייט דער רמב"ם מיט זיין מהדורא ראשונה אז דער טופס דארף נישט זיין לשמה? אבער דער רמב"ם האלט אז דאס איז נאך א קולא אין דער תקנת סופרים. לאמיר ענדיגן די נעקסטע. ניין, ניין, זאגט דער רמב"ם, איין מינוט, לאמיר ענדיגן.

הלכה ט"ז–י"ח: שרייבן דעם טופס לכתחילה דורך חרש, שוטה וקטן

מותר להניח חרש שוטה וקטן לכתוב טופס הגט לכתחלה, והוא? נאכאמאל, אין דער פריערדיגער הלכה האט ער געזאגט בדיעבד, אויב א גוי האט געשריבן, איז עס בדיעבד כשר. דא זאגט ער **מותר**, לכתחילה מעג מען לאזן א חרש שוטה וקטן זאל שרייבן טופס הגט לכתחילה, **והוא שיהיה גדול עומד על גבן**, ווייל א גדול זאל זיין אן טאפ פון אים. וואס טייטש, ער מיינט אז אינזינען אז ער שרייבט גוט? ווייל ער איז דאך א פראקטישע סיבה? און וואס, ממילא קומט אויס אז מ'ניצט די דעת, מ'קאנעקט זיך מיט דער דעת פון דעם אדם, אדער איז עס פראקטיש, אז דער חרש, שוטה וקטן זאל שרייבן? רייט.

דאס מעג מען יא, **אבל גוי ועבד אין כותבין הטופס לכתחלה ואפילו ישראל עומד על גבן**. פארוואס? **שלא התירו לכתוב טפסי גיטין שלא לשמה אלא מפני תקנת הסופרים.**

אזוי שטייט אין דער ערשטער גירסא, לויט דעם רמב"ם'ס מהדורא קמא, צד א' אז מ'מעג יא שרייבן, ממילא איז ער מסביר דא, לויט דענסט איז ער מסביר... ממילא האט מען מתיר געווען דא פאר א חרש שוטה וקטן. אויב זאגט מען **אלא מפני תקנת הסופרים**, מ'האט געזאגט אזוי, אז מ'האט יא מתיר געווען נאר ביי תקנת סופרים, ממילא האט מען נאר מתיר געווען ביי חרש שוטה וקטן. מ'האט נישט צופיל מתיר געווען. גוי ועבד נישט. און אויכעט נאר מיט עומד על גביו, רייט, הגם אז מ'דארף דאך בכלל נישט לשמה. רייט, נישט קיין לשמה... בדיעבד איז דאך עס כשר. דער תירוץ איז אז דאס איז נאר תקנת סופרים. דא איז דאך נישט דא קיין תקנת סופרים.

א גוי ועבד אפשר א צווייטע זאך. אפשר א גוי ועבד איז נאך ערגער, ווייל ס'איז נישט בני תורה, ס'איז אן ערגערע זאך ווי א חרש שוטה וקטן. ס'איז אינטערעסאנט אז דער חרש שוטה וקטן, אזוי ווי ער קען ניצן א טראפ פון דער דעת פון דעם גדול. כ'זאג עס גראב. אבער דער גוי ועבד קען נישט ניצן א שטיקל פון דעם איד זאגן איך ווער יעצט אביסל אן איד. ס'טייטש, אויב איינער לערנט עפעס אויס זייער גוט פאר א חרש שוטה וקטן, ער טוט דאך עס נישט דער חרש שוטה וקטן אליין. ער טוט דאך עס ווייל יענער האט אים געפראגרעמט. טויזנט מאל האט ער אים איינגע'חזר'ט. אבער ער האט יעצט געגוג אביסל דעת, ער קען ניצן יענעמ'ס דעת. ער פלאגט זיך אריין, בדיעבד. יא, גוט, אבער איין לעוועל ווייניגער פון דעם. איז לויט דער שיטה, ס'איז גוט. לויט די...

דער חילוק צווישן חרש, שוטה וקטן און א גוי אדער עבד

ר' יצחק: טייטש, אויב איינער לערנט עפעס אויס זייער גוט פאר א חרש, שוטה וקטן, טוט דאך עס נישט דער חרש, שוטה וקטן אליין, ער טוט דאך עס ווייל יענער האט אים געפראגרעמט, טויזנט מאל האט ער אים איינגע'חזר'ט. אבער ער האט יעצט געגוג אביסל דעת, ער קען ניצן יענעמ'ס דעת, ער פלאגט זיך אריין. גוי ועבד, דער עבד, יא גוט, אבער איין לעוועל ווייניגער פון דעם. רייט.

די צוויי גירסאות אינעם רמב"ם און דער סדר ההגהה

איז לויט דעם, די גירסא איז גוט. לויט דער שפעטערדיגער גירסא וואס דער רמב"ם האט געטוישט, איז א קשיא. אז מ'האט געשריבן אז מ'טאר נישט שרייבן קיין טופס שלא לשמה, שטימט דאך נישט דא? האט ער טאקע געטוישט די גירסא דא, און ס'שטימט "**שלא התירו**", אבער דער פראבלעם איז אז די סענטענס מאכט נישט אזויפיל קיין סענס.

מ'זעט אזוי געשען מער ווי איינמאל אין דעם רמב"ם. אסאך מאל ווען דער רמב"ם איז מגיה געווען שפעטער א חזרה, האט ער נישט איבערגעשריבן דעם גאנצן פרק. סאו ס'איז געבליבן אזא סענטענס וואס מאכט נישט אזויפיל סענס.

און לויט יענער גירסא דארף מען ליינען דא אז דאס איז די ריזן פארוואס מ'דארף יא. יא מתיר, מתיר רייט. ניין, פארוואס מ'האט מתיר געווען ביי די חרש, שוטה וקטן צו עומד על גביו. דאס איז די תקנת סופרים. "**אלא מפני תקנת הסופרים**".

אה, ס'איז נישטא קיין "אלא"? ס'איז נישטא קיין "אלא"? אה. "**שלא התירו**" מיינט פונקט פארקערט: מ'טאר נישט, ממילא דארף מען זיין עומד על גבן, וואו דאס איז געגוג פאר לשמה. אה, דער עומד על גביו איז ממש א לשמה. ס'איז נישטאמאל א ספעשל קולא.

די חומרא פון עומד על גביו לויט ביידע גירסאות

דער גוי קומט אויס, טייטש אויכעט לויט דער פריערדיגער גירסא שטייט אין דעם א חומרא. ס'הייסט אז וויבאלד, ניין, פארשטייט זיך אזוי: *וואס דער רמב"ם איז מסביר, לכל הדעות דא שטייט א חומרא. דער רמב"ם איז מסביר פארוואס מ'דארף אפילו דער טופס זאל זיין עומד על גביו, רייט? רייט. וואס וואלט איך סתם געהאלטן? אויב ס'וואלט געווען אינגאנצן מותר צו שרייבן דעם טופס שלא לשמה, וואס, קען מען מאכן א מאשין אויכעט? דער רמב"ם זאגט ניין, מ'דארף אן עומד על גביו. פארוואס? אדער ווייל דער גאנצער היתר איז נאר די תקנת סופרים, ממילא בלייבט נאך אלץ א ריזן צו מאכן לשמה; אדער ווייל ס'איז בכלל נישטא קיין היתר, איז דאך כל שכן אז מ'דארף אן עומד על גביו.*

זייער גוט, יא. אבער אמת אז לויט דער צווייטער גירסא די פיין ליין מאכט נישט קיין סענס, ווייל דאס איז געבליבן, ער האט נאר ארויסגענומען דעם "אלא", פארשטייסט, איז געבליבן די סענטענס עפעס פאני. [[#2]] שיין.

הלכה י"ט–כ': כתיבת וחתימת הגט בשבת ויום טוב

דאס ארט פון דער הלכה און דער חילוק צווישן שוגג און מזיד

די נעקסטע הלכה גייט האבן צו טוהן מיט די עדים דארפן זיין כשר'ע עדים. *אינטערעסאנט ער לייגט עס דא אריין. איך מיין ס'איז א דין אין כשרות פון עדים, נישט לשמה. נישט לשמה, עדים.*

זאגט דער רמב"ם אזוי: "**הכותב גט בשבת או ביום הכיפורים בשגגה**". איינער שרייבט א גט בשבת או ביום הכיפורים, אבער ער האט עס געשריבן בשוגג, "**ונתנו לה**" און ער האט איר געגעבן דעם גט, איז "**הרי זו מגורשת**", ווייל די עבירה איז געטוהן געווארן בשוגג, און דער כותב און די עדים זענען נישט געווארן פסול, זיי זענען נישט געווארן יעצט רשעים. אזוי ווי אונז האבן פריער געלערנט, מחלל שבת איז פסול.

אבער אויב איז עס אבער געווען במזיד, איז אפילו אויב ס'איז נישט געווען שבת אדער יום כיפור, נאר יום טוב וואס איז אביסל שוואכער, ס'איז נישטא קיין כרת – "**כתבו וחתמו בו ביום טוב בזדון**", ניין, אבער ער גייט פון שבת אדער יום כיפור, אפילו יום טוב, "**ונתנוהו לה**", דעמאלטס איז "**אינה מגורשת**", אפילו יום טוב. "**אינה מגורשת**", פארוואס? "**שהרי העדים פסולין מן התורה**", ווייל די עדים האבן גע'חתמ'עט און זיי זענען געווארן פסול עדים מן התורה, זיי זענען מחלל שבת, מחלל יום טוב. עדים דארפן זיין כשר, עדים דארפן זיין כשר'ע ערליכע שומרי שבת. א שרייבער טאר נאר נישט זיין מחלל שבת בפרהסיא, ער זאל ווערן א גוי.

וועז נאר דער סופר האט געשריבן ביום טוב בזדון

"**כתבו ביום טוב בזדון, ונמסר לה בפני עדים כשרים ביום טוב**" – אבער אויב דער שרייבער האט דאס געשריבן ביום טוב בזדון, ווערט עס נישט פסול מן התורה, ס'איז נאר פסול מדרבנן.

פארוואס? *ווייל דער כותב דא, ער טאר נישט זיין קיין מחלל שבת בפרהסיא, אזוי ווי מ'האט געלערנט, דעמאלטס ווערט ער כגוי לכל דבריו, אבער דא איז נישט געווען בפרהסיא. ס'איז געווען א זדון, אבער נישט בפרהסיא. בפרהסיא, דעמאלטס איז ער כגוי לכל דבריו. דא איז טאקע געווען, אבער קיין מחלל שבת בפרהסיא איז ער נישט. ער איז א מחלל יום טוב, אבער קיין מחלל שבת איז ער נישט. וועגן דעם זאגט ער "כתבו ביום טוב", אדער אפשר בשבת, שבת אן פרהסיא. שבת אויך אן פרהסיא, וואלט מן הסתם געווען די זעלבע זאך. רייט. רייט.*

דער טעם פונעם פסול מדרבנן: חסרון אין נאמנות אויף לשמה

מילא זיין גט איז פסול, פארוואס איז אבער פסול? מדרבנן דאך, פסול מדרבנן.

ס'קען זיין וועגן דעם "נמסר בפני עדים כשרים ביום טוב", מ'איז דאך נישט דן קיין זאכן ביום טוב. ס'איז פסול מדרבנן. ניין, אונז האבן געלערנט שבת און יום טוב, מ'טוט נישט קיין שום קנינים, קיין שום דיני תורה, קיין שום... כ'ווייס נישט, מ'רעדט אז מ'איז נישט מקדש שבת אין הלכות שבת.

אה, ער זאגט "אין נאמן לומר" – *אה, דער כותב הגט דארף דאך עס שרייבן לשמה, ער דארף דאך האבן א נאמנות אז ער האט געשריבן לשמה. מדרבנן זאגט מען: ווער זאגט אז ער איז נאמן? פאר אן אנדער סיבה, ווייל ס'פעלט אין זיין נאמנות אז ער האט טאקע געשריבן. אבער אויב ס'איז נאר וועגן דעם, איז עס נאר פסול מדרבנן. פארוואס זאגט מען נישט אז ער האט נישט קיין נאמנות מדאורייתא? ווייל ער איז דאך געזעסן דא, מ'האט געזען אז ער טוט עס לשמה, אבער...* אה, יא, ווייטער נישט.

האט אים געהייסן קויפן נייע שיך, גייט ער און ער גיט א גט. יא? יעדן יום טוב דארף ער געבן א גט? ער פארקויפן א שיך.